

פרשת "שמיני"

מתוך "ליקוטי שמואל"

מלקט ועורך ש. אייזיקוביץ

eisikovits1@gmail.com

פרשת שמיני

איסור אכילה הוא זכות (הרב שלמה הלוי שליט"א)

"ולא תטמאו בכל אלה והתקדשתם והייתם קדושים" בפרשת השבוע מגוון בעלי חיים האסורים למאכל, וסימנים מזהים לכשרותם של מיני חיות, עופות ודגים.

ונשאלת השאלה: אם אנו ה"עם הנבחר" מכל אומות העולם - "בנים של מקום", מדוע דווקא לנו הקב"ה אוסר את "הנאות" העולם הזה, בזמן שלכל הגויים הוא מאפשר להנאות מכל הבא ליד?!

התירוץ יובן על פי משל: שני חברים שגרו בסמיכות זה לזה בכפר מרוחק, חלו במחלה נוראית שריתקה אותם למיטה. רופא הכפר לא ידע כיצד למצוא מזור למחלתם ובצר לו הזמין רופא מומחה מן העיר. הגיע הרופא לראשון, בדק, חקר ופסק: "אינך מוגבל כלל וכלל - אתה יכול לאכול כל שתחפוץ!" נדהם החולה ושאל: "הכל? גם ממתקים וגם מטוגן?" השיב הרופא: "בוודאי! אכול כל מה ש"בא לך"...

משהגיע הרופא לשני בדק, חקר ופסק: "עליך להינזר ממגוון מאכלים: מתוקים, מלוחים וכל דבר המכיל את מגוון הפריטים שכתובים לך כאן" ותוך כדי הוא מגיש לחולה רשימה של 53 מרכיבים שמצויים בהמון מאכלים.... החולה שכבר הספיק לשמוע שחברו קיבל יד חופשית בכל מה שקשור לאוכל, התעצבן ושאל: "סליחה דוקטור! הרי אני וחברי חולים באותה מחלה. מדוע לו אפשרת לאכול ככל אשר תאבה נפשו ואילו עמי אתה מחמיר כל כך?!"

חייך הרופא ואמר תוך שהוא רוכן לאוזנו של המטופל: "לחברך אין כל סיכוי ובעוד כמה ימים הוא ימות. אבל מצבך יכול לאפשר לך לחיות עוד שנים ארוכות במידה ותשמור על הינזרות מכל אשר כתבתי לך..." שמח החולה ולמעשה הבין שההגבלה העכשווית, תאפשר לו הנאה עתידית לעוד שנים רבות...

הנמשל: הקב"ה אפשר לנו חיי נצח ועולם הבא. לעומת זאת לאומות העולם החיים מסתיימים בעולם הזה בלבד. כיוון שכך מאפשר להם הקב"ה לאכול מכל הבא ליד שהרי סופם קרב. אבל אנו ה"עם הנבחר" - "בנים של מקום", המתועדים לחיי עולם הבא, אותנו מגביל הקב"ה על מנת להעניק לנו עולם הבא טוב יותר ובדרגה גבוהה ככל שניתן... יוצא איפה, שאיסור האכילה הוא זכות עבורנו. צריכים להבין שההגבלה העכשווית, תאפשר לנו הנאה עתידית לעוד שנים רבות...

שבת שלום

וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם (הרב חנן ליבוביץ)

רש"י : ויברכם - ברכת כוהנים, יברכך, יאר, ישא.

למעשה, באותו זמן הכוהנים טרם נצטוו ע"י הקב"ה לברך בנוסח הקבוע של ברכת כוהנים (יברכך, יאר, ישא), כי רק בפרשת נשוא מצווה הקב"ה על נוסח זה. אלא שאהרן הכהן חידש נוסח זה מדעתו, ובשלב מאוחר יותר הסכים עמו הקב"ה וציווה לברך במטבע לשון זה.

לפי זה מובן היטב נוסח הש"ץ קודם ברכת כוהנים "ברכנו בברכה המשולשת הכתובה בתורה, האמורה מפי אהרן ובניו": ברכת הכוהנים מצד אחד "כתובה בתורה" אך מצד שני היא כבר "אמורה מפי אהרן ובניו", דהיינו הכוהנים חידשו את נוסח הברכה מדעתם עוד לפני שציווה על כך הקב"ה.

"ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן..."

כאן הכיר משה רבנו טובה לאהרן אחיו. כשם שהוא - אהרן שמח כשמשה מקבל את השליחות לגאול את בני-ישראל שנאמר: "וראך ושמח בליבו". כך משה שמח על מינויו של אהרן לכהן הגדול בעבודת המשכן...

סיפור נפלא על הכרת תודה עם רבי יחזקאל לנדא, בעל 'הנודע ביהודה' זצ"ל:

יום אחד לאחר תפילת ערבית פסע הרב לעבר ביתו. עיניו נתקלו בנער נוצרי לבוש קרעים שתעה והגיע לרחוב היהודים, בידו סלים ריקים והוא עומד וממרר בבכי. רבי יהודה ניגש לנער ושאל אותו: "מה קרה? מדוע אתה בוכה?" הנער החל לספר בדמעות שלישי: "התייתמתי מאמי, ואבי האופה התחתן עם אישה רעה וחסרת לב. כל יום השכם בבוקר היא מחייבת אותי למכור שני סלים מלאים בכיכרות לחם ברחובות העיר. במידה ואיני מצליח בכך, אמי החורגת מכה אותי באכזריות. היום הצלחתי אמנם למכור את כל כיכרות הלחם, אבל לאחר השקיעה, כשרציתי לחזור לבית אבי, מששתי בכיסי וראיתי כי שלושים הזהובים שהרווחתי אבדו או נגנבו. אם אחזור כך אמי תכה אותי מכות נוראות. כל היום לא אכלתי מאומה ועכשיו אני תועה ברחובות ומפחד לשוב הביתה".

רבי יחזקאל חמל על הנער הנוצרי, הביאו לביתו ונתן לו לאכול ולשתות. לאחר שהנער סיים את סעודתו הוציא הרב מכיסו שלושים זהובים ונתן לו. הנער חזר לביתו שמח וטוב לב.

חלפו מספר שנים. בליל שביעי של פסח לאחר סעודת החג, בני ביתו של הרב היו שקועים בשינה והרב ישב ועסק בתורה. לפתע נשמעה דפיקה על הדלת ונכנס פנימה איש נוצרי. הרב שאלו בתמיהה: "מדוע באת לכאן באישון ליל?!" האיש הסתכל לצדדים בחשש, ניגש לרב ולחש באזנו: "הרב אינו זוכר אותי?! אני הנער הנוצרי שעשית עמו טובה גדולה לפני כמה שנים. הכנסת אותי לביתך, האכלת והשקית אותי, נתת בידי את סכום הפדיון

וכך הצלת את נפשי מידיה של אמי החורגת. כעת נודע לי כי פורענות גדולה עתידה לבוא על היהודים בפראג, וכאשר נזכרתי בטובה שעשית החלטתי לבוא ולהודיעך. לפני כמה ימים התכנסו בבית הוריי כל האופים הנוצרים בפראג והחליטו לאבד את כל היהודים בלילה אחד! הם יודעים כי במוצאי חג הפסח היהודים ממהרים לאכול לחם, והשנה החליטו האופים הנוצרים להטמין בסודי סודות רעל בפת הנאפית על ידם להמית את יהודי פראג".

"גיליתי לך סוד נורא", סיים את דבריו והוסיף, "מובטח אני שלא תגלה ממי שמעת את הדבר". הרב לנדא התחלחל לשמע הדברים. הוא הודה מקרב לב לנוצרי ונפרד ממנו. לאחר מכן ישב בינו לבין עצמו שעה ארוכה וניסה לחשוב מה יוכל לעשות, איך ניתן להציל את היהודים וגם לגלות את מזימת הרשע לממשלה. לפתע עלה רעיון במוחו.

באחרון של פסח נסגרו בפקודת הרב כל בתי הכנסיות בעיר. יצא כרוז ברחובות היהודים כי הרב ידרוש לאחר תפילת שחרית בעניין הנוגע ליסוד היהדות וכל בני העיר נדרשים להגיע לתפילה ולדרשה. לפני תפילת מוסף עלה רבי יחזקאל על הבמה, הסתכל בקהל הרב שהצטופף בסקרנות לעומתו, והחל לשאת את דבריו: "רבותי. יודעים אתם כי למרבה הצער התורה הולכת ומשתכחת. המוחות אטומים והלבבות סתומים, וגם גדולי הדור עלולים לפרקים לטעות. לדאבון לבי", אמר הרב בקול רועד, "מוכרח אני להודות בפניכם כי אף על פי שאנו בקיאים בקביעות הירח, בחשבון החגים ובסדרי המועדות, בכל זאת אחרי שעיינתי בחשבונה של שנה זו, נוכחתי כי אני ובית דיני טעינו טעות גדולה וכמעט שהכשלנו את הרבים באכילת חמץ בפסח. הקדמנו בשנה זו למנות את ימי הפסח יום אחד קודם זמנו. היום בו אנו עומדים אינו אחרון של פסח אלא שביעי לחג, ואיסור גמור וחמור לאכול משהו חמץ עד למחרת בערב..."

בני הקהילה נדהמו לשמע דברי הרב. בכל זאת איש לא העז להמרות את פיו, וכל היהודים בפראג חגגו באותה שנה תשעה ימים (במקום שמונה הנהוגים בחו"ל). האופים הנוצרים נדהמו. אף יהודי לא הגיע לקנות את לחמיהם החמים כמדי שנה. הם התאגדו ותבעו את היהודים לדין על ההפסד העצום שיגרם להם כאשר יצטרכו להשליך את הכמות העצומה לאשפתות. רבי יחזקאל נקרא למשפט. לאחר שהאופים הנוצרים הציגו את טענותיהם באזני השופטים, הציע רבי יחזקאל לאופים להתכבד ממעשה ידיהם, כיוון שהמשפט עלול להתארך זמן רב והם עלולים לרעוב... כמובן שהאופים סרבו לאכול מהכיכרות שהרעילו. הרב הפציר בהם ובכל זאת אף אחד לא נגע בפתו. השופטים תמהו. ואז הציע הרב לבדוק מה יש בכיכרות. הבדיקה העלתה שכולם הורעלו וכל האופים נמסרו למשפט. היהודים הופתעו מתושיית רבם ולא הבינו כיצד נודע לו על מזימת האופים. הרב לא גילה לאף אחד מה אירע. ורק כעבור שנים לפני פטירתו סיפר את הסיפור לבנו רבי שמואל וסיים במילים: "לא חכמתי עמדה לי, אלא מידת הרחמים שחמלתי על נער נוצרי בשעת צרתו..."

אהרון הכהן שמח בשמחתו של אחיו שעלה לגדולה וזכה לשמחתו של אחיו בחזרה כשעלה לכהונה גדולה בעוד אחיו משה רבנו נשאר לוי...

"וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וּלְזָקָנֵי יִשְׂרָאֵל" - כוחו של המספר שמונה
(כלי יקר)

כלי יקר מבאר: לא בכדי קרא ה' למשה ביום השמיני - מכיוון שמספר 7 הוא חול ומספר 8 הוא קודש כפי שמובא ספרי החסידות: "שבע - זה טבע, שמונה - זה מעל הטבע" רבנו בחיי מבאר אף הוא: ש"מצינו שרוב ענייני המשכן והמקדש סובבים על חשבון שמונה" לכן פתחו דווקא ביום השמיני:

8 - בגדים לכהן הגדול – ציץ וחושן ואפוד, ומעיל וכתונת תשבץ, מצנפת ואבנט ומכנסים בד.

8 - בשמים לשמן המשחה ולקטורת הסמים – ארבעה לשמן המשחה, וארבעה לקטורת הסמים.

8 - בדים [המוטות לנשיאת כלי המשכן] – שני בדי הארון ושנים לשולחן, שניים למזבח הזהב ושניים למזבח העולה.

8 - כלי זמר, המלווים את מזמורי הלויים. דהיינו, שבעה כלים בצירוף המקהלה עצמה, סה"כ שמונה.

8 - הכשרת הקורבן להקרבה - גם הקרבנות שהיו מקריבים לא הוכשרו ליקרב אלא לאחר שמונה ימים שנאמר: "מיום השמיני והלאה ירצה לקורבן..."

8 - ימי המילואים

מזמור קי"ט בתהילים יש 8 פסוקים מכל אות מהאלף בית כיוון שאותיות התורה הן קודש מעל הטבע. כמו כן הפסוק השמיני במזמור י"ט בתהילים הוא: "תורת ה' נאמנה מחכימת פתי"...

כלי יקר: כל קילוסיו של משה היו ב-8 - עפ"י המדרש: כל פרקמטיא של משה הייתה ב"אז" אז בגימטריא = 8

הצלת נפשו ב"אז" - כשהגיע למלון בדרך למצרים: "אז אמרה חתן דמים אתה לי"

קנטורו ב"אז" התלונן על השליחות שקיבל - ו"מאז באתי לדבר בשמך הרע לעם הזה"

קילוסו ב"אז" שירת הים כחזרה בתשובה על קנטורו - "אז ישיר משה"

עבודתו לפני מותו ב"אז" הבדלת ערי מקלט - "אז יבדיל משה..."

המהר"ל: אז זה לא רק 8 אלא 1 שרוב על 7 לומר שיש רק כח אחד שפועל על הבריאה – הטבע

לבד מעבודת המקדש, מופיע המספר שמונה במצוות רבות נוספות: מילה ביום השמיני; שמונת הפתילים שבציצית; שמיני עצרת – הבא לאחר שבעת ימי הסוכות.

מה הפלא אם כן שאת חג מתן תורה נקבל לאחר שנספור שבע שבועות ודווקא ביום החמישים...

ויקרב אהרן אל המזבח וישחט את עגל החטאת אשר לו: (ט, ח) (טעם הצבי בשם קונטרס דברי חנוך, מובא באוצרותיהם של צדיקים)

ברש"י בפסוק הקודם כתב: קרב אל המזבח - שהיה אהרן בוש וירא לגשת אמר לו משה למה אתה בוש לכך נבחרת : בגמ' סוטה (ה, א) איתא שתלמיד חכם צריך שיהיה בו גאוה שמיני שבשמינית, והכוונה על פסוק זה שהוא שמיני בפרשת שמיני ובו מצינו שניגש אהרן אל העבודה בבושה ובשברון לב על העגל. והלך רק מפני שנבחר לזה וזה הכוונה אצל תלמיד חכם שידע שהכל מתנת שמים בבחינת "לכך נבחרת" שהוא ציווי משמים .

לאכול נקי (גדי שכטמן)

"הרב לא נמצא כעת בבית הוא בבית הכנסת". המשכיל שהגיע לחפש את רבי מאיר לייבוש בן יחיאל מיכל – המלבי"ם, שם פעמיו לכיוון בית הכנסת. רצונו היה לקבל הסכמה, מהרב שנודע כמדקדק גדול, על ספר שחיבר העומד על הבדלי המילים הנרדפות בלשון הקודש.

הרב ישב באותה שעה ולמד, אך מכיוון שראה שלפניו אורח – קידם את פניו ב"שלום עליכם" לבבי וניסה לעמוד על קנקנו. הייתה רק בעיה אחת. המשכיל שלא ראה מימיו את המלבי"ם חשב שהמלבי"ם אינו שומר תורה ומצוות ולכן לא קישר בין דמותו של ה'דוס' שלפניו לבין השבחים ששמע על המלבי"ם...

"מאיפה באתם?", התעניין הרב בחמימות. "באתי מאבא ואימא", ענה המשכיל בהתחכמות.

"ואיה מקורכם בגלובוס?", ניסה הרב שוב. והמשכיל בשלו: "מארבע כנפות הארץ"...

ראה המלבי"ם שזה מקרה אבוד וחזר לספריו. בערב כשהגיע המשכיל וראה את המלבי"ם אדמו לחייו כעגבנייה בשלה, אך הוא התגבר על עצמו וביקש הסכמה.

"אתן לך הסכמה אם תדע לומר מהו ההבדל בין שרץ לשקץ". המשכיל ניסה להפוך במוחו מהכא להתם ומהתם להכא. לבסוף הודה שאין לו שמץ מושג. "אומר לך מה ההבדל

ביניהם", ענה המלבי"ם בשנינות, "השרץ בא מאבא ואימא והשקץ מארבע כנפות הארץ..."

בסופה של פרשת השבוע אנו מוזהרים "אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ ולא תטמאו בהם ונטמתם בהם", המילה 'ונטמתם' חסרה בכוונה תחילה את האות א', מכאן דרשו חז"ל שהאוכל מאכלות אסורות (לאו דווקא שקצים ורמשים אלא גם ערלה, טבל וכדו') גורם טמטום ואטימות לנפשו.

קביעה נחרצת זו מקורה בטבע שהטביע הבורא בעולמו. בעלי חיים הטורפים מן החי למחייתם או חיים ברפש וזוהמה, גורמים לאדם קהות חושים בכל הקשור לרוחניות ודרגות א-לוקיות. כל מטרתנו בעולם הזה היא להתגבר על החומר ולהתעלות כל אחד לפי דרגתו בסולם העבודה האישית, ברור אם כן מדוע בעלי חיים שכאלה לא מתאימים למאכלנו.

צבי געש ורתח: "איזו חוצפה! להגיע שני מטר מחנות הבשמים שלי ולפתוח שם מפעל לעיבוד עורות? מה חושב לו זבולון, שאני אעבור על כך בשתיקה?! כל הלקוחות שלי יברחו מהריח שלו..." אבל זבולון לא התרגש מידי ולאחר שבוע המפעל נפתח.

לרוע המזל תחזיתו של צבי הייתה מדויקת, חנותו הלכה והידלדלה ככל שהלך המפעל השכן ושגשג. באחד הימים כשצבי ישב מיואש בחנותו השוממת הגיע זבולון ובפיו הצעה: בוא נשבור את הקיר בין החנויות תיכנס כשותף למפעל שלי ותתפרנס. לצבי אנין הריח לא ממש הייתה ברירה, בגרונו עלתה וירדה פיקת זעם שצעקה ללא מילים: 'הרצחת וגם ירשת?!', אבל פרנסה צריכים להביא הביתה...

עברו חלפו להם החודשים, וצבי שבתחילה נאלץ לעבוד עם יד אחת על האף ומידי פעם רץ החוצה לנשום מלוא ריאותיו אוויר צח, למד אף לאכול את ארוחותיו במפעל והתרגל לריח הנורא של עיבוד העור. באחד הימים הגיעה אשתו של צבי הביתה ובידה גזיר עיתון: "תראה, מחפשים שותף למפעל בשמים מצליח בצד השני של העיר. יש לך ניסיון וידע, לך תנסה את מזלך".

"השתגעת?!", הזדעק צבי, "שאני אלך ואתחבר לגאוותנים הללו שחושבים שכל מי שעובד בעורות הוא סוג ד' ? אנחנו החבר'ה המוצלחים ולא נשפיל את עצמנו..."

במשל זה ממחיש החפץ חיים, מה קורה לאלו שהחליטו ש"להם זה לא יקרה, כי מה כבר יכול לקרות אם אוכל איזה אשכול ענבים) כי לאכול זבוב או יתוש זה לא מה שעושה לך את זה... (שלא עישרו ממנו?". קהות החושים שנגרמת מההרגל לטינוף, לא נותנת לנו לאחר מעשה להבחין שהגיע הזמן לעצור את הגלגל ולחזור לחיים רוחניים ללא לכלוך.

“כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם”, כפי שאדם אינו יכול להתקיים על לחם ומים בלבד, כך אינו יכול לתפקד בלי חיי חברה תקינים. במהלכם ניזונה נשמתו מ”שקצים ורמשים” החולפים ליד עיניו אוזניו ופיו, בדמות מראות ודיבורים אסורים.

לשם כך ניתנה לנו בימים אלו “ספירת העומר”. בכל יום שחולף אנו מתקרבים ל”קבלת התורה” שם נוכל להתערטל לחלוטין מהאטימות שפיתחנו בלי משים, מהלכלוך הרוחני ומהדחייה שהדביק בנו היצר הרע לכל דבר שבקדושה. על מנת לזכות להיטהרות מחודשת, יש צורך ב”תשובת המשקל” לקהות החושים, אנו שמים אצבע על דופק החיים וסופרים כל יום שעובר מתוך ציפייה והמתנה לקבלת התורה הקדושה.

יאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח (ט, ז) (וקראת לשבת עונג)

רש”י: שהיה אהרן בוש וירא לגשת, אמר לו משה: למה אתה בוש? לכך נבחרת!

כתב רבי יוסף חיים, בעל ה”בן איש חי”, בספרו “אדרת אליהו”, שעבודת הכוהנים פעמים שהיא בכף יד קמוצה, כגון כאשר הכהן קומץ את המנחה, ופעמים שעבודת הכהן בכף יד פתוחה, כגון בשעת ברכת הכוהנים.

המילה “כך” מרמזת על שני אלה, שכן מילה זו מורכבת מהאות “כ” כשהיא קמוצה ומאות “ך” שהיא פתוחה.

וזה שאמר משה רבינו לאהרן: לכך נבחרת!

וַיִּקְחוּ נָדָב וַאֲבִיהוּא ... וַיִּשְׁמֹוּ עֲלֶיהָ קִטְרֹת... וַיִּקְרִיבוּ לִפְנֵי ה' אֵשׁ זָרָה (י, א) (הרב יצחק גינזבורג שליט”א)

וַיִּקְחוּ בְנֵי אֶהֱרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אִישׁ מִחֶתֶתוֹ וַיִּתְּנוּ בָהֶן אֵשׁ וַיִּשְׁמֹוּ עֲלֶיהָ קִטְרֹת וַיִּקְרִיבוּ לִפְנֵי ה' אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֲתָם. וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיָּמָתוּ לִפְנֵי ה'

לא נעסוק כאן בשאלה מה בדיוק עשו נדב ואביהוא “אשר לא ציוה אותם” (ופירושים רבים נאמרו בזה), על כל פנים ברור שמרוב חשקם להתקרב לה’ פרצו את הגדרים ולכן מתו, “בקרבתם לפני ה’ וימותו”. אך מעניין כיצד מתייחס משה רבנו למעשה. כך מפרש רש”י:

“ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דבר ה’ לאמר בקרובי אקדש.. וידום אהרן אמר לו משה לאהרן, יודע הייתי שיתקדש הבית במיודעיו של מקום, והייתי סבור או בי או בך. עכשיו רואה אני שהם גדולים ממני וממך”. הנה אומר משה לאהרן שכעת התברר כי נדב ואביהוא הם מיודעיו של מקום, וגדולים יותר ממשה ואהרן! יתירה מזו, “בקרובי אקדש” משמעותו שעל ידי ה”מקורבים” הללו באה השראת השכינה במשכן!

אבל הדבר קשה להבנה; סוף סוף משה ואהרן מקיימים כראוי את דברי ה’ לאורך כל הדרך, ואילו נדב ואביהוא מתו כיון שעשו שלא כפי הציווי ואם כן מעשה זה עצמו מגלה

לכאורה שהם בדרגה פחותה ממשה ואהרן! הרי נדב ואביהוא שלא כמשה ואהרן ודאי אינם צריכים לשמש דוגמא לאחרים, ואכן לאחר מיתתם מזהיר הקב"ה את אהרן שלא יעשה כדרך שעשו הם, ואם כן כיצד ניתן לשבח אותם כל כך?

"עזה כמות אהבה"

צריך להבין שמעשה נדב ואביהוא בא מתוך רצון אמתי לקדושה. שכן כל המעשים שנעשו על ידי משה ואהרן "ביום השמיני" היו בכדי להביא להשראת השכינה במשכן "כי היום ה' נראה אליכם", "להשרות שכינתו במעשה ידיכם" (רש"י) ואצל נדב ואביהוא היה הרצון העז ביותר להדבק בשכינה! רצונם של נדב ואביהוא להתקרב לה' היה עז כל-כך עד שגם כשידעו שעלולים הם למות, לא נמנעו מן המעשה, וכמו שמסביר אור-החיים הקדוש (בפרשת אחרי-מות): "שנתקרב לפני אור העליון בחיבת הקודש ובזה מתו... רמז הכתוב הפלאת חיבת הצדיקים, שהגם שהיו מרגישים במיתתם לא נמנעו מקרוב לדביקות-נעימות-עריבות-ידידות-חביבות-נשיקות-מתיקות, עד כלות נפשותם מהם."

הוא אומר, מבחינת הרגש האמתי, הרוצה בהשראת השכינה ובקרבת ה', אכן היו נדב ואביהוא הגדולים מכולם! אמנם, אי אפשר להורות לרבים ללכת בדרכם, כי הערך החיובי היה דווקא בהתלהבות הספונטנית שלהם ואת זה אי אפשר לחקות! כהוראה למעשה חייבים להגביל את רגש הקודש ולפעול רק לפי הציווי המדוקדק, עד "כחוט השערה", ואם נדב ואביהוא היו שתויי-יין הרי עתה נצטוו הכוהנים "יין ושכר אל תשת". אם כן, הדרך הכבושה הסלולה לרבים היא מלוי רצון ה' ומצוותיו המפורשות, כדרכו הרגילה של משה, וכמידתו של אהרן שאינו משנה ממה שנאמר לו: "להגיד שבחו של אהרן שלא שינה" (רש"י ויקרא טז, לד).

[במאמר מוסגר עלינו להוסיף שכמובן אין זה המצב האידיאלי. ואנו מצפים ליום שבו תוכל להתגלות תוקף אהבתם של נדב ואביהוא בתוך המסגרות של החיים כאן, ובלשון החסידות: "אורות דתוהו בכלים דתיקון", ואין כאן המקום להאריך].

"גדולים ממני"

וכאן מתגלה לנו גדלותו של משה רבינו, הרועה הנאמן. משה אינו נרתע מלהודות בכך שבשאיפת הקודש גדולים נדב ואביהוא מכולם, ואף לשבח אותם בגלוי! משה מעביר לנו כאן מסר כפול: מצד אחד, האהבה והחשק של נדב ואביהוא ראויים לשמש דוגמא חיובית לשיא קירבת-א-לוקים, ומצד שני, אין מקום לחקות את האהבה הזו שכן כל ניסיון כזה מעצם היותו חיקוי ולא מקור הוא זיוף מסוכן.

אם נעמיק יותר, נאמר שמשה מכיר בכך שעם ישראל חייב שיהיו בקרבו אנשים כנדב ואביהוא! שהרי השראת השכינה בישראל באה לאחר נדיבות-הלב ורצון ישראל לזכות לגילוי נועם ה' ורצון זה נמצא בצורה החזקה ביותר אצל נדב ואביהוא. ניתן לומר שאילו לא היו בקרב ישראל אנשים כנדב ואביהוא, הייתה זו אכזבה למשה. לכן כעת אומר משה:

הנה אלו הם מיודעיו וקרוביו של מקום, אלו הם האנשים הגדולים המוכיחים כי עם ישראל חפץ בכל לבו את קרבת א-לוקים.

זוהי גדולתו של משה, היודע לומר בענווה "גדולים ממני", אך הממשיך להנהיג בתוקף ולעמוד על משמרת התורה והמצווה. שכן משה יודע שעם כל גדולתם של הגדולים, ה' חפץ במעשה ה"קטן" שלנו, החיים כאן היום.

●●●

הנהגה אמתית היא זו היודעת לתת מקום של כבוד גם להתפרצויות של יחידים. מנהיג שנבהל מכל התפרצות שאינה "לפי הכללים", ומיד נחפז לגנות ולשלול אותה מכל וכל אינו מנהיג של אמת. מנהיג כזה חושב שרק מערכת החוקים היבשה מחזיקה את העם, ואינו מבין שבלי הבעירה-הפנימית חסר המנוע הדוחף קדימה. המנהיג האמיתי יודע להעריך את הדחף החיובי המניע את אנשיו לפעול. מנהיג כזה צריך גם לדעת ולהודות בכך כי מבחינה זו אותם אנשים גדולים הם ממנו, ולפעמים דווקא בזכותם ניתן להגיע לדברים הגדולים באמת.

"ותצא אש מלפני שם ה' ותאכל אותם וימותו לפני ה'" (המגיד מדובנא זצ"ל)

"ויאמר משה אל אהרון הוא אשר דיבר ה' לאמר בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד"

המגיד מדובנא הביא משל מאלף להסבר העניין:

שר אחד רצה לבנות עיר שתתייחד ביופי ותועלת לכל העולם. הוא תכנן ובנה את העיר על ידי טובי האדריכלים והקבלנים וקבע בה חנויות וגשרים, בריכות ואגמים ונטע בעיר גינות ועצים כדי שלא יחסר ליושבי העיר מאומה מכל הנאות העולם.

לאחר שסיים - פנה השר ליועצו ושאל: "האם חסר בעיר דבר מה שלא עשינו?" "בוודאי" - השיב היועץ החכם "העיר מושלמת אבל חסר בה רופא" ! שמח השר ואמר: אין ספק! אסור לדור בעיר ללא רופא. חיפש השר את הרופא הטוב ביותר והבטיח כי שכרו ישולם ביד רחבה מקופת השר. לבסוף נמצא רופא בעל שם שידע לרפא כל חולי וכל מדווה וסוכם כי חודש הבא יבוא אל העיר בכבוד ראוי.

בהגיע הזמן המיועד התקבצו מכל ערי הסביבה - נשיאים ורוזנים וכל תושביהם כדי לקבל את פני המלך המהולל. לבסוף שמעו דהרות של סוסים והרופא הגיע אל העיר בשיירה של מרכבות וכרכרות לשמחתם הרבה של כל התושבים. "האם יש מישהו שאינו חש בטוב מבין הקהל"? שאל השר. "ראשי כבד עלי במקצת" - אמר אחד הנוכחים. "הגישו אותו לרופא" ! ציווה השר. הרופא ביקש כי איש זה יבוא לביתו למען יוכל להשגיח עליו כיאות במסירות הראויה... "כמה בר מזל הוא זה עלה בידו להיות ראשון על כן בוודאי הרופא ישתדל מאוד ברפואתו עד שלא יהיה אדם בריא כמותו הארץ..." אמרו התושבים

זה לזה... לאחר שלשה ימים ששהה האיש בבית הרופא, מת האיש... בעיר כמה מהומה גדולה, כולם בזו לו ויבאש ריחו של רופא בעיני כל בני העיר...

זימן השר את הרופא אליו ושאל: "אני לא מבין מה אירע? מדוע איש זה שבק חיים, והרי לא היה כל כך חולה?!" ואם באמת הוא היה חולה מדוע לא הצלחת לרפאו?!"

ענה הרופא: "תראה, הוא לא היה חולה אנוש אלא אני גרמתי לו כך, לתועלת בני העיר. כשהגעתי ראיתי את ההתרגשות הרבה לקראתי והבנתי שכל התושבים בטוחים כי מעתה הם מחוסנים בפני כל מחלה. ובשל כך יפריזו לעצמם בשתיית יין ואכילת בשר, יביאו עצמם לסכנת חיים, ונמצא כי אני ממית יותר מאשר מחייה... לכן כאשר ראו בני העיר כי יש גם כאלו שמתים תחת ידי ימשיכו להיזהר בבריאותם כבראשונה...

כן הוא גם הנמשל:

לאחר שנבנה בית המקדש ראה הקב"ה כי מן הראוי להכין לעם ישראל גם "רופא" הלא הוא המשכן שירפא את כולם מכל חטאיהם. כאשר ראו בני"י חשבו בליבם שכעת יוכלו הם לחטוא ללא בעיה. סיבב הקב"ה לנדב ואביהו שביום חינוך המקדש נפגעו שנכנסו שתויי יין ומיד הבינו שניתן גם למות במשכן... ועל זה אמר הכתוב: "בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד"

"זיקריבו לפני ה' אש זרה... ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם" (י, א-ב)

על שום מה מתו נדב ואביהו? אומר על כך המדרש: על שום שלא נשאו נשים. ואם כך, כיצד מתיישבים דברי המדרש עם הכתוב המפורש בתורה, שנדב ואביהו נענשו על שהקריבו אש זרה לפני ה'?

סיפור המעשה הבא מתרץ את הדברים בדרך החריפות: מחלה אנושה פקדה את הצדיק רבי דוד'ל מזבלטוב (בנו של רבי מנחם מנדל מקוסוב). כה חמורה הייתה המחלה, עד כי טובי הרופאים, שהוזעקו אל מיטתו, אמרו נואש לחייו. ואולם, לא הכול הסכימו עם דברי הרופאים: אשתו של הצדיק, הרבנית פסיה לאה בת האדמו"ר מסאסוב, סירבה להשלים עם הדברים. היא ישבה ליד מיטת חוליו של הרבי ולא חדלה להתפלל, להתחנן ולשפוך דמעות. "אנא ה', חוס נא על בעלי הצדיק ושלח לו במהרה רפואה שלמה!" התחננה. תפילותיה של האישה הצדקנית בקעו רקיעים, ולמרות תחזיתם הקודרת של הרופאים חלה הטבה במצבו של החולה, ומקץ זמן לא רב החלים רבי דוד'ל כליל ושב להנהיג את עדת חסידיו. רבי דוד'ל לא שכח לה, לאשתו הרבנית, את המסירות שגילתה בימי חוליו. ופעם, בהיותו במחיצת מקורביו, אמר עליה: "כעת, לאחר מחלתי, מבין אני מדוע אומר המדרש, כי נדב ואביהו מתו משום 'שלא היו להם נשים'. אילו היו זוכים לנשים כדוגמת הרבנית פסיה לאה, אין ספק כי הללו כמוה היו מצילות אותם מן המוות".

כל התיקון של האדם היא אישה שנאמר: עזר כנגדו אומר רש"י בגמרא עוזרת לו וסותרת את דבריו. אמר רבי נחמן מברסלב אישה זה כמו מראה איך שאתה נראה ככה היא תתנהג אליך אם יש לך עברות עברה גוררת עברה ומגלגלים את המלאכים הרעים שנקראים מכח העברה לאישה והיא באה לתקן אותך ולמרק את העוונות, לכן עדיף לא לחטוא כדי לא לפגום בשלום בית שנאמר "לא שריא באתר פגים" הקב"ה לא שורה במקום פגום.

"בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד" (י, ג) (אמרי קודש)

בתקופת השואה הגיעו רבים לידי ייאוש ומחשבות לא טובות ורוחם נפלה בקרבם אך הרבי מקומרנא הי"ד נכדו של הינוקא מסטולין זי"ע עודד את הרוחות הנשברות והשתדל להמתיק את המרידות שבלבם ואמר שאחר שריפת נדב ואביהוא בר"ח ניסן אמר משה לאהרן הקב"ה דיבר אלי לאמר 'בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד' כי העם התפלאו מדוע קרה לאהרן הצדיק עונש כזה ששני בניו נשרפו אמר הקב"ה 'בקרובי' אלה הקרובים אלי ויודעים סוד שריפת בני אהרן 'אקדש' יתקדש שמי על ידיהם 'ועל פני כל העם' דהיינו אצל פשוטי העם שאינם יכולים להשיג את דרכי ה' העמוקים 'אכבד' יהיה כבוד מהם הדבר להבין למה יצא הקצף דווקא על אהרן, וביקש באמרו זאת מהשומעים נהיה נא אנחנו מהקרובים אל ה' ואל נקשה קושיות עליו ובזה יתקדש שמו בעולם.

...**"וידום אהרון" [י, ג].** (ברכת דוד)

מדוע נקטה התורה דווקא בלשון "וידום" ולא אמרה סתם "וישתוק"? ניכר כי התורה רוצה להעיד כאן על מדרגה נוראה של אהרון הכהן.

בספר "מאיר עיני חכמים" מובא ביאור נפלא: כל הבריאה מורכבת מארבעה חלקים: מדבר, חי, צומח ודומם. מה טבעו של המדבר, האדם, כאשר שונאיו מתקוממים עליו ומבקשים להכותו? מיד הוא קם ממקומו ומחזיר להם כגמולם. כך הוא מגן על עצמו כאשר הוא בסכנה. ואם מכים את החי, את הבהמה? היא אינה יכולה לנקום את נקמתה בפועל, אך היא צועקת לעזרה מרוב כאב. פחות מהם הוא העשב, הצומח. אם פוגעים בו, למשל, חותכים אותו, תשתנה צורתו ויקבל צבע וגוון אחר, אך לא יותר מזה. הכי פחות מכולם הוא הדומם. גם אם יפגעו בו כמה וכמה פעמים ויחתכו אותו שוב ושוב, הוא לא ינקום, הוא לא יגיב, ואפילו שינוי צורה לא יוכר בו. כמו שהיה לפני הפגיעה בו, כך יישאר אחר כך. זו הייתה מדרגתו הגדולה והעל-טבעית של אהרון הכהן. התורה מעידה עליו: "וידום אהרון"! שני בניו נלקחו ממנו בכזה אסון נורא, אך אהרון הכהן קיבל עליו את הדין באהבה, ממש כמו דומם, ללא כל שינוי כל שהוא! זו, אפוא, העדות הנפלאה שהתורה מעידה על אהרון הכהן במילים "וידום אהרון..."

וידם אהרן (י', ג') (פרחי שושנה)

מדוע נאמר "וידם אהרן" ולא 'ויחריש' וכדו'. 'אמר רבינו החפץ חיים: בן אדם, גם כשהוא מחריש, אפשר להכיר את מצב רוחו מתוך הבעת פניו. לעומת זאת, על דבר שהוא "דומם" אי אפשר להכיר בו ולא כלום, ואין ברו מוכיח על תוכו בכלום. כאשר קיבלך אהרן עליו את הדין באהבה, היה הוא בחזקת "דומם", שלא היה ניכר עליו ולו שמץ של אבלות.

וידם אהרון (י', ג') (ניצוצות)

"ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דבר ה' לאמר בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד, וידם אהרן ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דבר ה' לאמר בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד, וידם אהרן".

אברך בן עליה בשם רבי ירוחם, נקלע לצרה נוראה, בתו בת ה-3 ל"ע חלתה במחלה, ועברה טיפולים קשים ומייסרים רח"ל, היו עליות ומורדות, היו תקופות שחשב הנה בתי יוצאת מהמחלה ואח"כ התרחשה נסיגה, וחוזר חלילה, הוא נקרע בין תקווה לייאוש במשך חודשים ושנים, הוא עשה כל אשר לאל ידו כדי להיוושע בדבר ישועה ורחמים, הוא נסע לצדיקים, נדר נדרים, שפך דמעות כמים אולם שערי שמיים נסגרו ובתו עלתה בסערה השמימה...

כשישב שבעה, בא לנחמו אחד מחבריו, תוך כדי שר' ירוחם מספר על הקשיים והתמודדויות שעבר עם ילדתו המנוחה, שאל אותו חברו, ירוחם, תגיד מה נתן לך את הכוח להאמין ולשרוד את התקופה הקשה והנוראה?

ענה ר' ירוחם ואמר, אומר לך את האמת, זו הייתה תקופה נוראה וקשה מנשוא, ערב אחד כשהרופאים הודיעו לי שיותר אין מה לעשות, נשברתי מאוד, יצאתי מבית החולים והלכתי כסהרורי ברחוב, ברחמי יתברך, ניגש אלי יהודי ושאל אותי לעיצבוני, סיפרתי לו בדמעות את מה שעובר עליי בתקופה האחרונה, היהודי אמר לי תשמע סיפור שקרה לפני ימים אחדים שייתן לך חיזוק עצום, ואכן הסיפור הזה חישל וחיזק אותי בתקופה הקשה, וכה היה המעשה:

אחד מגדולי המחזירים בתשובה בדורנו, יהודי צדיק נשגב ועובד ה' מופלא שכל מעשיו לשם שמיים, הוא מוסר את נפשו להשיב את הבנים התועים לאביהם שבשמיים. אחד הבנים שלו החל לרדת מהדרך הישרה רח"ל, וכל מה שניסה לעשות עמו כדי להשיבו חזרה, לא צלח. הוא הבטיח לו את כל טוב העולם הזה, את כל טוב העולם הבא, פיתויים מפיתויים שונים, אבל כל מה שהוא עשה עמו לא עזר, הבן התדרדר רח"ל מדחי אל דחי עד שהגיע לדיטוא התחתונה ממש.

הצדיק לא הרים ידיים והחליט להתחנן אליו יתברך שישב את בנו בתשובה, הוא השתמש ב"יחוד" מיוחד לנושא הזה, המובא בשער רוח הקודש לרבינו האר"י ז"ל: "יחוד

א' להחזיר את הרשע בתשובה, והוא להר"מ אלשיך זלה"ה על אודות בנו, שנשתמד ולמד לו מורי זלה"ה שיכווין לייחוד הזה להשיבו בתשובה, והועיל לו ושב לדת ישראל". הצדיק הרבה לשפוך נפשו בתפילה אליו יתברך שבנו ישוב בתשובה. עד כדי כך שברכת השיבנו בסידור של הצדיק נהיה שחור מרוב דמעות שהוריד על בנו הסורר שישוב בתשובה. ואכן התפילות הועילו, זכה הבן לראות שכל מקסם השווא של היצר הרע הוא הבל ורעות רוח החליט לשוב בתשובה, הוא חזר בתשובה ונהיה צדיק ועובד ה' נשגב, תקופה אח"כ הוא נישא לבעלת תשובה והלך לגור בצפת. לאחר נישואיו נולדו לו שני ילדים בריאים ב"ה.

אח"כ נולד להם הילד השלישי, כבר בלידתו ראו הרופאים שמהו לא כשורה עמו, ולאחר בדיקות מקיפות התגלה שהילד חולה מאוד, ויש סיכויים מעטים שישרוד. האב והאם שפכו דמעות כמים שירפא השי"ת את בנו. פשפשו במעשיהם אולי הם עדיין צריכים לתקן עוד משהו על אף תשובתם הנפלאה. אבל שערי שמיים נסגרו בפניהם וביום השביעי ללידתו הבן הקטן הלך לעולמו.

ההלכה קובעת שכדי שהילד יזכה לקום בתחיית המתים יש לערוך לו ברית מילה לפני הקבורה ולתת לו שם. ע"כ הזמינו את המוהל לבית הקברות לערוך לו ברית מילה לפני קבורת הילד, המוהל מל את הילד ולאחר מכן שאל את האבא איזה שם אתה רוצה לתת לך הנימול? זרם של דמעות פרץ מעיניו של האבא, שם, הרי הוא יורד עלי קבר, הרהר כמה רגעים ונתן שאגה אני רוצה שיקראו לו: "רצון ה'"! זה השם שאני רוצה לתת לילד... זה השם של קבלת ייסורים באהבה אין קץ לבורא עולם, אני לא מבין, לא יודע... אבל אם זה רצון ה' אני מקבל באהבה... ולכן אני רוצה שיקראו לו "רצון ה'"...

מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ...

וידום אהרון (י, ג) (וקראת לשבת עונג)

בגמרא מסכת זבחים (דף קט"ו עמוד ב') מבואר שאהרון הכהן, למרות האסון הכבד שפקד אותו, ידע שלא מתו בניו כדי להקדיש את שמו של הקדוש ברוך הוא ומשום כך שתק.

על שתיקתו זו קיבל אהרון שכר.

על עניין זה אמר רבי ישראל בעל שם טוב משל נפלא: אדם אחד נקרא על ידי שליח המלך לבוא מיד אל הארמון. כאשר ראה האיש את השליח שהיה לבוש בגדים שחורים ופניו זועפים מיד אחזו פחד גדול שמא צפוי לו עונש מאת המלך. היה שם פיקח אחד שהרגיעו ואמר: מה לך חושש מפני השליח, הן אינו יכול לעשות לך מאומה ללא צווי המלך. במקום שתפחד ותדאג פשפש במעשיך, ואם יודע הנך כי אין בידך כל חטא, טוב תעשה אם תמהר אל הארמון, כאשר ציווה המלך, ותשמע את אשר בפיו.

ושוב מעשה באדם אחד שנקרא אל המלך על ידי שליח לבוש בגדי תכלת ופניו שוחקות. שמח האיש והחל מרקד. פנה אליו פיקח אחד ואמר: מה לך מרקד? ומי לידך יתקע כי השליח הזה מבשר טוב? אל תלך שולל אחר מראהו ואחר פניו השמחות אלא חשוב בנפשך אם נאמן אתה למלך השליח מבשר טוב עבורך, אולם אם חלילה חטאת נגד המלך... כלתה אליך הרעה!...

כן הוא גם הנמשל אמר הבעל שם טוב אין לו ליהודי לשפוט את עצמו לפי שבאה אליו טובה או רעה, חלילה, אלא עליו לערוך בכל עת חשבון הנפש ולידע אם אכן נאמן הוא למלך!

"זה הדבר אשר ציווה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה'" (הצדיק מקוזניץ זצ"ל)

הצדיק רבי משה מקוזניץ זצ"ל אמר פעם שמהפסוק זה אנו למדים הנהגה חשובה: שכמתעורר הספק בליבו של אדם בדבר פעולה כל שהיא שהוא חפץ לעשות האם זו מצווה או חלילה להפך עליו לבחון האם ממעשה זה יהיה כבוד לה' או כבוד לעצמו... דבר זה מרומז בפסוק: "זה הדבר אשר ציווה ה' תעשו", רק אם נראה שיצא מזה כבוד שמים "וירא אליכם כבוד ה'..."

הרב פינחס קזיוף שליט"א הביא סיפור שהוא משל שממחיש זאת בצורה טובה:

עשיר אחד נתבקש לתרום עבור חולה הנמצא במצב קשה וזקוק לניתוח שיציל את חייו. הוא הסכים לתרום סכום עתק של מיליון שקלים ובלבד שיפרסמו זאת בכל כלי התקשורת. בלית בררה עשו כמבוקשו - הוא נתן את הסכום והציל את חייו של אותו יהודי.

בשכנות לעשיר גר יהודי פשוט וחסר אמצעים, יום אחד כשיצא מבית המרקחת השכונתית, ראה יהודי אחד בוכה. "מה לך?!" שאל, והלה ענה לו: "קיבלתי מרשם מהרופא ומסתבר שאני זקוק לתרופה שתציל את חיי וחסרים לי 10 שקלים, לא אספיק להגיע לביתי ולחזור עד שיסגרו כאן... ואם לא אקח את התרופה היום מצבי יחמיר..." מבלי להסס הוציא מiodענו את עשרת השקלים וזה קנה את התרופה שבדיעבד הצילה את חייו...

לאחר 120... עלו שני השכנים לשמים והנה קוראים לכל אחד על פי חשיבותו לפי הסדר. קם המלאך והכריז: "מכיון ש"כל המציל נפש אחת מישראל כאילו הציל עולם מלא" נתחיל באלו שהצילו אדם ממוות" העשיר חיך ידיו בהנאה ורמז לשכנו בקריצת עין כאומר: "שים לב איך הם קוראים לי עכשיו..." והנה הראשון נקרא דווקא השכן שהציל יהודי בכך שנתן לו לקנות תרופה. העשיר נדהם ושאל: "סליחה בכמה כסף מדובר?!" המלאך בודק ברישומים ומשיב לו: "עשרה שקלים". התקומם העשיר וצעק: "וכי זה עולם האמת?! האם משווים אתם עשרה שקלים שלו למיליון השקלים שלי?!" ענה לו המלאך: "כאן זה עולם האמת! כאן מסתכלים גם לשם מה נעשתה המצווה... האם לכבוד ה' או

לכבודך... אתה עשית את זה כדי לפרסם את עצמך ולשם כבודך האישי - הוא עשה זאת על מנת להציל יהודי..."

זהו שאמר הצדיק מקוזניץ זצ"ל עלינו לבחון בכל דבר האם ממעשה זה יהיה כבוד לה' או כבוד לעצמנו...

"ולהבדיל בין הקודש ובין החול" (י, י)

בימיו של הגאון רבי נפתלי צבי יהודה ברלין, הנצי"ב, נגזרה גזירה מאת הממשלה להכניס לימודי חול אל תוך הישיבות הקדושות. הנצי"ב נלחם בכל עוזו בגזירה נוראה זו במהווה סיכון ממשי לעולם התורה. מחמת כך נפל למשכב. .

לבנו, הגאון רבי חיים, אמר הנצי"ב שהקדוש ברוך הוא רמז על כך בתורה בפסוק: "ולהבדיל בין הקודש לבין החול", יש להבדיל בין לימודי הקודש ולימודי החול, שכן כאשר מערבים קודש וחול לא די שאין לימודי החול מקבלים קדושה, אלא לימודי הקודש הופכים, חלילה, לחולין. . . ודע לך בני היקר סיים הנצי"ב שאף שדבר זה נטל ממני את כל כוחותיי וגרם לי ליפול למשכב, כדאי הוא העניין הגדול הזה שאמסור את נפשי עליו!

"יין שכר אל תשת... ולהורות את בני ישראל את כל החוקים (י, ט-יא) (וקראת לשבת עונג)

"יין שכר אל תשת אתה ובניך אתך בבואכם אל אהל מועד ולא תמותו חקת עולם לדורותיכם ולהבדיל בין הקודש לבין החול ובין הטמא ובין הטהור ולהורות את בני ישראל את כל החוקים"

ישנם אירועי שמחה אמר הצדיק רבי נפתלי מרופשיץ אשר נחשבים בהלכה כסעודת מצווה, ומצווה לשמוח בהם או לקיימם בשתיית יין, ואלו הם:

א. סעודת נישואין, כפי שמבואר בשלחן ערוך (אבן העזר סימן ב').

ב. חנוכת הבית, כפי שמביא המגן אברהם (סימן תקס"ח).

ג. סעודת הודאה של חולה שנתרפא מחוליו, כפי שמבואר בשלחן ערוך (אורח חיים סימן רי"ט).

ד. ברית מילה, כפי שמבואר בשולחן ערוך (יורה דעה סימן רס"ה).

ה. קידוש והבדלה, כפי שמבואר בשולחן ערוך (אורח חיים סימן רע"ה ורצ"ו).

ו. סעודת פורים, כפי שמבואר בשולחן ערוך (אורח חיים סימן תרצ"ה).

ז. סיום מסכת, כפי שמבואר בשולחן ערוך (יורה דעה סימן רמ"ו).

דבר זה - אמר רבי נפתלי מרומז בפסוקים: "יין ושכר אל תשת", אמנם במקרים מיוחדים עליך לשתות יין, אימתי?

א. "אתה ובניך אתך", רמז לסעודת נישואין.

ב. "בבואכם אל אוהל מועד", רמז לחנוכת הבית.

ג. "ולא תמותו", רמז לסעודת הודאה של חולה שנתרפא.

ד. "חוקת עולם לדורותיכם", רמז לברית מילה.

ה. "ולהבדיל בין הקודש לבין החול", רמז לקידוש והבדלה.

ו. "ובין הטמא ובין הטהור", רמז לסעודת פורים "עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי".

ז. "ולהורות את בני ישראל את כל החוקים", רמז לסיום מסכת.

"ולהבדיל בין הקודש ובין החול ובין הטמא ובין הטהור" (י', י') (הגאון מוילנא)

הגמרא מספרת (פסחים דף ג'): שהיו שני תלמידים שישבו לפני הלל ולמדו תורה לפניו. אחד מאותם תלמידים היה רבן יוחנן בן זכאי (ויש דעה שהיו יושבים הם לפני רבי יהודה הנשיא ואחד מהם היה רבי יוחנן). אחד מהשנים אמר: "מפני מה בוצרין בטהרה ואין מוסקין בטהרה" (מדוע כשבוצרים ענבים מקפידים לעשות זאת בכלים טהורים, ואילו כשמוסקים זיתים אין מקפידים על כך? ואחד שאל את אותה השאלה ובלשון אחרת: "מפני מה בוצרין ענבים בטהרה, ומוסקין (את הזיתים) אפילו בטומאה"?

אמר הרב: מובטח אני בזה (על הראשון שהקפיד להשתמש בלשון של כבוד) שיהיה מורה הוראה בישראל, ולא היו ימים מועטין עד שהורה הוראה בישראל" והלא הוא רבן יוחנן בן זכאי.

אמר על מעשה זה הגאון מוילנא שבפסוק: "ולהבדיל בין הקודש ובין החול ובין הטמא ובין הטהור" מרומז הרעיון הזה: אדם שמקפיד בלשונו להבדיל בין הקודש לחול ובין הטמא לטהור הוא הראוי והמתאים להורות הוראה בישראל...

"ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דיבר ה' לאמר בקרבי אקדש ועל פני כל העם אכבד וידם אהרן" (י', י"ג) ("לאוהבי תורתך" עמ' צט)

ב'שפתי כהן' עה"ת (לתלמיד גורי האר"י), כתב בדרך רמז: בקרבי אקדש" - בקרב - י אקדש, מכאן שכל דבר שבקדושה אינו בפחות מעשרה .

הוסיף על כך הגאון רבי גבריאל זאב מרגליות זצ"ל (חתנו של קדוש ה', רבי נחומק'ה מהוראדנא זיע"א): (הנה כתב ה'שולחן ערוך' (או"ח, סי' צ), "ישתדל אדם להתפלל בבית

הכנסת עם הציבור", וכתב ה'מגן אברהם' (ס"ק טו); "אף על פי שיכול להתפלל בביתו בעשרה, מכל מקום ברוב עם הדרת מלך. "ומעתה נראה להוסיף, כי אף דין זה רמוז יפה בפסוק שלפנינו"; בקרב-י אקדש" – אף כי בקרב עשרה אקדש, מכל מקום "ועל פני כל העם" – בתפילה ברוב עם "אכבד" – יותר, כי ברוב עם הדרת מלך ...

וישמע משה וייטב בעיניו (י' - כ') (סיפורי צדיקים גליון 197)

פעם הסב הרה"ק רבי נתן דוד משידלובצא זיע"א על שולחן רבו הרה"ק ה"דברי חיים" מצאנז זיע"א, וה"דברי חיים" כיבדו לומר תורה. היסס רבי נתן דוד ולבסוף אמר: מה פירוש הכתוב "וישמע משה וייטב בעיניו", נראה לענ"ד שהפירוש הוא כך, בדרך כלל היה משה רבנו אומר תורה ואהרן שומע. הפעם כשאהרן אמר תורה "וידבר אהרן אל משה" וגו' נוכח לדעת שיותר טוב לשמוע "וישמע משה וייטב בעיניו" כי תורה מאשר לומר. כך יצא רבי נתן דוד משידלובצא גם ידי חובת אמירה וגם ידי חובת שתיקה.

עבר, הווה ועתיד

כשנדקדק בפסוקים בפרשת בעלי החיים הטמאים האסורים באכילה נבחין בשינוי מעניין בלשונות הפסוקים (ויקרא יא). התורה מזכירה שלשה בעלי חיים שהם מעלי גרה ואינם מפריסי פרסה, ובכל זאת קיים שינוי בלשון, בגמל נאמר בלשון הווה - 'וּפְרָסָה אֵינָנוּ מִפְרִיס', בשפן נאמר בלשון עתיד - 'וּפְרָסָה לֹא יִפְרִיס', ובארנבת נאמר בלשון עבר 'וּפְרָסָה לֹא הִפְרִיסָה'.

אמר הגה"ק רבי ישראל מסלאנט זי"ע: התורה מרמזת לנו בכך שהזכירה את שלושת הלשונות, שקודם שאדם בא להביע דעתו ולחרוץ את דינו של פלוני שהוא טמא, עליו להרהר אודותיו הרבה, ולהביא בחשבון לא רק את ההווה, אלא גם את עברו ואת עתידו של האיש. אל יהיה נחפז להוציא את משפטו כטמא בלי לשקול תחילה מה היה העבר שלו. וגם אם העבר וההווה שלו אינם כשורה, יש להתבונן שמה מצויים בו סימני טהרה לעתיד.

רק לאחר שבדקנו וראינו שגם העבר, גם ההווה, וגם העתיד, אינם מראים אלא סימני טומאה בלבד, גם לא הפריסה, גם איננו מפריס, וגם לא יפריס, רק אז אתה רשאי לקרוא ולומר טמא הוא! ואם לאו? – טהור הוא!

והלכח – מאלף!

"כל מפרסת פרסה ומעלת גרה בבהמה אותה תאכל" (יא, ג) ("מעין השבוע)

כיום, בעידן ההנדסה הגנטית בה ניתן לשתול בבעלי חיים תכונות של בעלי חיים אחרים, יתכן עקרונית ליצור חמור מפריס פרסה ומעלה גרה. האם יהא חמור זה מותר באכילה? מסתבר, שכבר לפני כאלף שנים נדרש רבנו הרמב"ם זצ"ל לעניין זה, וכתב: "ודע, שאלו הסימנים, העלאת גרה ושסיעת פרסה בבהמות וסנפיר וקשקשת בדגים, אין מציאותם סיבת ההיתר ולא העדרם סיבת האיסור, אלא הם סימן שבאמצעותו יוודעו המין המשובח והמין הדחוי.

"אך את זה לא תאכל" (ויקרא י"א, ד) ("וקראת לשבת עונג")

בערב שבת, שעה לפני הדלקת הנרות, התעוררה בביתו של ר' חיים החייט, שהיה שכנו של הגאון מווילנא זצ"ל, שאלה על העוף, אם כשר הוא או שמא אסור באכילה. שלח ר' חיים את אחד מילדיו אל הגאון, לשאול האם העוף כשר? הגאון בדרך כלל לא נהג להשיב לשאלות הלכתיות, אולם כאן מפני צורך השעה, פסק כי העוף אסור באכילה.

אשתו של ר' חיים, אשר לא ידעה שבעלה שלח לשאול את הגאון שלחה את בנם השני שילך לשאול את הרב שמואל, רבה של ווילנא, על כשרותו של העוף. הלך הילד אל הרב, והנה רבה של ווילנא, הכשיר את העוף!!! נבוכ היה ר' חיים ולא ידע כיצד לנהוג, לבסוף אזור עוז בנפשו ומיהר לביתו של רבי שמואל וסיפר לו את אשר אירע. אמנם הוא הכשיר, אולם הגאון הטריף.

העוף כשר למהדרין! עמד רבי שמואל על דעתו, וכדי להוכיח לך את דברי, נבא אני והגאון אל ביתך בליל שבת, ונטעם שנינו מהעוף!

בליל שבת נכנס רבי שמואל לביתו של הגאון ואמר: מורי ורבי, עפר אני תחת כפות רגליך. אולם כאן, בקהילה, קבלוני עליהם לרב, וכיון שפסקתי להכשיר את העוף, מבקש אני מכבודו, שיבוא עמי לביתו של ר' חיים ונטעם שנינו מהעוף. הגאון, ברב ענוותנותו, הסכים וכך הלכו שניהם יחדיו לביתו של ר' חיים. ר' חיים התרגש מאוד משני אורחיו הגדולים, ואשתו מיהרה והגישה להם את קערת התבשיל ובה העוף. והנה ... בשעה שהניחה האישה את הקערה עם העוף על השולחן, נפלה פתאום רשת הנרות, אשר הייתה על השולחן, הישר לתוך הקערה, הנרות נמסו לתוך התבשיל, ואי-אפשר היה לאכול ממנו כלל... ויהי הדבר לפלא!!!

כך ניצל הגאון מאכילת דבר איסור, לפי שאין הקדוש ברוך הוא מביא תקלה לצדיקים, כדכתיב: "רגלי חסידיו ישמור" (שמואל א' - ב', ט').

אך את זה לא תאכלו ממעלי הגרה וממפרסי הפרסה את הגמל כי מעלה גרה הוא ופרסה איננו מפריס טמא הוא לכם" (יא, ד) (ילקוט מאיש לרעהו)

העיר רבי ישראל מסלנט זצ"ל, הפסוק הזה נכתב בלשון הווה - 'איננו מפריס', ואילו הפסוק הבא נכתב בלשון עתיד 'לא יפריס', ואחרי כן לגבי הארנבת נכתב בתורה 'ופרסה לא הפריסה', בלשון עבר. והסביר, כי התורה רוצה ללמד אותנו, שאם באים לפסול אדם ולומר עליו שהוא טמא, אי אפשר לעשות זאת על פי ראייה שלילית אחת. עלינו לבדוק את כל התנהגותו בעבר ובהווה. גם אחרי שרואים שבכולם התנהג שלא כראוי ואין לו שום סימן טהרה, עדיין חייבים לחשוב על העתיד שלו, אולי יתכן אצלו איזה שינוי לטובה. רק אחרי שלא רואים בו כלל סימני טהרה, לא בעבר לא בהווה ולא בעתיד, ניתן לומר ולפסוק את דינו ש'טמא הוא', אבל עד אז צריך לעמול ולחפש אם אפשר ללמד עליו זכות.

"אך את זה לא תאכלו ממעלי הגרה וממפרסי הפרסה וגו'... " [יא, ד]. היזהרו מן הצבועין . (ברכת דוד)

בפרשתנו מצינת התורה את כל הבהמות הטמאות שאסורות באכילה משום שאין להן סימני הטהרה, או שיש להם רק סימן טהרה אחד, ומשום כך הן אסורות באכילה. שני סימני הטהרה הם: מפריס פרסה וגם מעלה גרה, וכשאחד מהם חסר, הבהמה אסורה באכילה. אבל אז היה מתאים שהתורה תכתוב שהגמל אסור באכילה רק משום שהוא לא מפריס פרסה. ופלא הדבר: לכאורה, קשה: התורה אומרת "... את הגמל כי מעלה גרה הוא ופרסה איננו מפריס טמא הוא לכם", הרי שהתורה מצינת בתחילה דווקא את סימן הטהרה "כי מעלה גרה הוא" אף שהייתה צריכה לומר שהגמל אסור באכילה משום שפרסה איננו מפריס. וכן אצל הארנבת: "ואת הארנבת כי מעלת גרה היא ופרסה לא הפריסה טמאה היא לכם". וכן אצל החזיר: "ואת החזיר כי מפריס פרסה הוא ושוסע שסע פרסה והוא גרה לא יגר, טמא הוא לכם", הרי שסימן הטהרה מופיע ראשון כסיבה למה אותה בהמה טמאה ואסורה באכילה. ומכאן נלמד, שיש לפעמים שדווקא סימני הטהרה שלהם, הרי אצלם אלו סימני טומאה, משום שהם משתמשים בסימני הטהרה שלהם להראות כאילו הם כשרים וטהורים ובאמת אינם אלא טמאים ומטומאים, והצביעות חוגגת מתוך עזות פנים שאין להם אח ורע.

יסוד זה אומר בעל ה"כלי יקר" בפרשתנו: "את הגמל כי מעלה גרה הוא" – הווה ליה למימר "כי פרסה איננו מפריס", שזה עיקר טעם אל הטומאה, וכן בשפן וארנבת קשה זו, ובחזיר אמר "כי מפריס פרסה הוא", הוי ליה למימר "כי אינו מעלה גרה", ולמה התחיל בכולם בסימן טהרה שלהם? וביאור עניין זה, שסימן טהרה שבכולם מוסיף טומאה על טומאתן כדרך שאמרו בעשיו שנמשל לחזיר שפושט את טלפו להראות כאילו הוא כשר, ותוכו מלא תוך ומרמה, וזה מורה על כל מי שאין תוכו כשרו במידת הצבועים המראים את עצמם כשרים והמה בלי ספק גרועים מן הרשע הגמור שתוכו וברו שווין לרעה, כמו שפירש רש"י על פסוק "ולא יכלו דברו לשלום" (בראשית לז, ד). ועל כן הפרסת פרסה בחזיר הוא סימן טומאה, לפי שפרסה זו היא יכולה להטעות הבריות ולהראות כאילו הוא

כשר וכן בהיפך זה בגמל ושפן וארנבת. ואע"פ שכל מידות אלו אינן שיכין בבהמות [כלומר, עניין הצביעות שייך אצל בני אדם ולא אצל בהמות], מ"מ, הם מוליכים תכונה רעה זו בגוף האוכל, כי כל אוכלו יאשמו להיות מן כתות הצבועים המראים את עצמם כשרים כמו עשיו וחבריו. ע"כ.

להמחשת הדברים נביא מעשה נפלא : יהודי שומר תורה ומצוות שגר בשכונה ידועה, מעוז השמאל, ששם דרים רבים משונאי דת ויהדות, כאלו הקוראים לעצמם "ליברלים", סיפר שיום אחד פנה אליו שכנו בבקשה שיחתום על עצומה נגד הקמת קניון בשכונה בגלל סיבות טובות ונכונות כרעש, לכלוך, זיהום אוויר ועוד. היהודי החרדי השתכנע בנכונות הדברים והצטרף לשאר החותמים. לאחר זמן רכש יהודי שומר תורה ומצוות את הבעלות על הקניון, שבינתיים נגמרה בנייתו, כאשר לא נענתה לבסוף בקשת השכנים הדרים בסמוך. הרוכש הודיע כי מאחר והוא מקפיד שכל מה שבבעלותו יושבת ביום השבת, ממילא גם הקניון הזה ישובת בשבת וחג.

לאחר שהדבר התפרסם, שוב פנה אליו אותו שכן ושוב הוא מבקש שיחתום על עצומה. "על מה הפעם העצומה?" – התעניין היהודי החרדי, והנה הוא נדהם לקרוא שהעצומה דורשת באופן חד - משמעי שהקניון השכונתי יהיה פתוח למסחר ולבידור גם ביום השבת, והשכנים צועקים חמס נגד הכפייה הדתית שמגיעה לשכונה. "תחתום, תחתום!" – האין בו השכן. היהודי נזעק זעקה גדולה ומרה: "הרי רק לפני זמן לא רב הסברת לי כמה רע יהיה כשהקניון ייבנה בסביבתנו, כמה זיהום אוויר ורעש נורא יהיה מזה, ועכשיו אתה עצמך מארגן עצומה ולא נותן שיהיה שקט אפילו יום אחד בשבוע! אתה דורש קניון פתוח שבעה ימים בשבוע?! מה עם כל הטעמים הטובים והנכונים שהסברת לי בזמנו...?! כך גם כל ראשי אותם ליברלים, שדוגלים כל הזמן בחופש הדיבור ובחופש העיסוק ובחופש הבחירה, ובחופש לאדם שיעשה ברכושו ובממונו כל אשר ליבו חפץ, והנה לפתע משנים את עורם ואין כאן לא חופש, ולא עיסוק, ולא ליברליזם ולא כלום. הם אינם חשים בסתירה שבהתנהגותם והם אפילו בטוחים שהם הצודקים וההגיוניים, והדברים ממש זועקים לשמיים! ובכל אלה שאלנו מנין נובעת צביעות כזו? מנין המידות המושחתות הללו? מה שורשם ומה עיקרם? מכאן מתבקשת המסקנה, שאדם או אנשים אוכלי נבלות וטריפות גם ליבם מיטמטם, דעתם משתבשת עליהם, וסופגים את טבע אותן בהמות והופכים להיות כמותם, צבועים ועזי פנים. זהו יסוד ושורש כל הרעה שאנו סובלים הימנה בתקופה זו של עקבתא דמשיחא, רח"ל.

את הגמל כי מעלה גרה הוא ופרסה איינו מפריס וגו' (יא,ד-ז) (וקראת לשבת עונג)

"את הגמל כי מעלה גרה הוא ופרסה איינו מפריס וגו' ואת השפן כי מעלה גרה הוא ופרסה לא יפריס וגו' ואת הארנבת כי מעלת גרה הוא ופרסה לא הפריסה וגו' ואת החזיר כי מפריס פרסה הוא ושסע שסע פרסה והוא גרה לא יגר"

במדרש רבה (ויקרא פרשה י"ג) אמרו חז"ל שארבע הבהמות הטמאות: גמל, שפן, ארנבת וחזיר, הם כנגד ארבע המלכויות שהשתעבדו בעם ישראל:

"הגמל" זו בבל שנאמר (תהילים קל"ז): "אשרי שישלם לך את גמולך שגמלת לנו".

"את השפן" זו מדי. מה השפן הזה יש בו סימני טומאה וסימני טהרה, כך הייתה מלכות מדי מעמדת צדיק ורשע.

"ואת הארנבת" זו יון. אמו של תלמאי "ארנבת" שמה.

"ואת החזיר" זו פרס. למה נמשלה לחזיר? לומר לך מה החזיר בשעה שהוא רובץ מוציא טלפו ואומר: ראו שאני טהור!... כך מלכות אדום מתגאה וחומסת וגוזלת!...

את דברי המדרש הללו אמר הגאון רבי מרדכי יפה, בעל ה"לבושים" ניתן להטעים בדברי הפסוקים כאן: מלכות בבל הייתה רשעה בכל משך מלכותה, משום כך נמשלה לגמל שבו נאמר: "ופרסה איננו מפריס" לעולם!

על כוש, מלך מדי נאמר בגמרא מסכת ראש השנה (דף ג' עמוד ב') שבתחילה מלך כשר היה ולכן נקרא "כורש", מלשון "כשר", אלא שלבסוף הרשיע. משום כך נמשלה מלכות מדי לשפן, שבו נאמר: ופרסה לא יפריס" לשון עתיד.

מלכות יון גזרה בתחילה גזירות קשות על ישראל ואחר כך השלימה עימם, כמבואר בדברי המדרש שם, לכך נמשלה מלכות זו לארנבת בה נאמר: "ופרסה לא הפריסה", לשון עבר.

החזיר סיים רבי מרדכי כידוע לא גילה את טומאתו עד חורבן בית שני אז שלטה מלכות אדום, משום כך נמשלה אדום לחזיר עליו נאמר: "והוא גרה לא יגר" על שם העתיד.

"ואת החזיר... טמא הוא לכם" (א, ז)

סיפור שסיפר הרב משה ויא שליט"א, שעוסק רבות בבירור וחקר כשרות המאכלים משרצים ותולעים, ונבין כמה חסד עשה אתנו הקב"ה לא רק מבחינה רוחנית, אלא גם מבחינה בריאותית, בכך שאסר עלינו לאכול בהמות וחיות מסוימים ותולעים.

לאחר הרצאה שמסר הרב ויא במקום נידח בגלובוס, על חומר איסור מאכלים לא כשרים, ניגש אליו אדם שומר תורה ומצוות וביקש לספר לו סיפור: במוחה של רעייתו נתגלתה מחלה חמורה, בה תולעת שגדלה במח האדם, ניזונה ממוחו, וכמובן שכשהמח מצטמק האדם מפסיק לתפקד עד שהוא גווע ומת. בני הזוג ניגשו למרכז רפואי נחשב בעולם, המתמחה במיוחד בטיפול במקרים כאלו, ואחד מטובי המנתחים הצליח לאחר ניתוח מסובך להוציא את התולעת בשלב מוקדם וחיי האישה ניצלו.

לאחר הניתוח קורא הרופא לבני הזוג לחדר, ושואל אותם: "האם שמעתם על העם היהודי?" בני הזוג מנידים בראשם לאישור, והבעל מציין כלאחר יד: "אנחנו נמנים על העם היהודי, בוודאי ששמענו". "הרופא מסיר את משקפי הקריאה ומביט בהם בתימהון: "לא יכול להיות שאתם יהודים". הבעל והאישה מושכים בכתפיהם, הם אמנם לא שומרים על התורה, אבל הם יהודים. זו עובדה. והרופא מסביר להם: "המחלה שהייתה לגברת נגרמת רק כתוצאה מאכילת חזיר, יהודים לא אוכלים חזיר..." בני הזוג השפילו מבט והודו בחצי-פה: "אנו אכן אוכלים..." המאורע הזה זעזע אותם, והם החליטו לשנות את אורח חייהם. ואט אט החלו לשמור תורה ומצוות.

ואת החזיר כי מפריס פרסה הוא ושסע שסע פרסה והוא גרה לא יגר טמא הוא לכם (יא,ז-ח) (וקראת לשבת עונג)

"ואת החזיר כי מפריס פרסה הוא ושסע שסע פרסה והוא גרה לא יגר טמא הוא לכם מבשרם לא תאכלו ובנבלתם לא תגעו טמאים הם לכם"

במדרש (קהלת פרשה א') מובא שלעתיד לבא הקדוש ברוך הוא מוציא כרוז ומכריז ואומר: "כל מי שלא אכל בשר חזיר מימיו יבא ויטול שכרו"! והרבה מאומות העולם שלא אכלו בשר חזיר מימיהם באים ליטול שכרן. באותה שעה הקדוש ברוך הוא מוציא כרוז פעם שנייה ומכריז ואומר: "כל מי שלא אכל בשר נבילות וטריפות, שקצים ורמשים יבא ויטול שכרו"!

יש להבין שאל הגאון רבי יהונתן אייבשיץ מפני מה לא הכריז הקדוש ברוך הוא בכללות: "כל מי שלא אכל בשר נבילות וטריפות שקצים ורמשים יבא ויטול שכרו", מפני מה הכריז תחילה רק על מי שלא אכל חזיר בלבד, ולאחר מכן באה הכרזה נוספת על מי שלא אכל נבילות וטריפות, שקצים ורמשים?

את קושייתו זו של רבי יהונתן תירץ רבי יוסף חיים, בעל ה"בן איש חי", במשל נפלא:

מלך אחד נכנס לארמונו ומצא שם שלושה מעבדיו: ראובן שמעון ולוי. ניגש המלך לראובן וציווה עליו שיתענה במשך אותו יום ולא יאכל מאומה עד רדת הערב. לשמעון ולוי לא אמר המלך דבר.

עשה ראובן כאשר ציווה עליו המלך. שמעון אכל באותו יום כהרגלו ואילו לוי לא אכל דבר.

בערב קרא המלך לראובן ונתן לו פרס של מאתיים זהובים. הא לך! אמר המלך בשכר שעשית כאשר ציוויתך! ניגש לוי אל המלך ואמר: אדוני המלך! אף אני עשיתי היום כאשר ציווית ולא אכלתי היום מאומה. גם לי מגיע פרס מאת המלך.

וכי אני ציוויתי עליך שלא לאכול? תמה המלך לא אמרתי לך דבר! אכן כן נענה לוי אולם שמעתי שציווית לראובן כך והבנתי שרצונך שלא יאכלו היום, לכן לא אכלתי. ניגש

גם שמעון אל המלך ואמר: אדוני המלך! אף אני עשיתי כאשר ציווית ואכלתי היום. גם לי מגיע פרס מאת המלך.

וכי אני ציוויתי עליך שתאכל? תמה המלך שבעתים והרי לא אמרתי לך דבר! אכן כן נענה שמעון אולם כאשר שמעתי שציווית לראובן כך ואילו לי לא אמרת דבר, הבנתי מכך שרצונך שאוכל היום, לכן אכלתי.

כן הוא גם הנמשל אמר ה"בן איש חי" לו היה הקב"ה מכריז בתחילה: "כל מי שלא אכל בשר נבלות וטרפות שקצים ורמשים יבא ויטול שכרו", היו באים אף אומות העולם ומבקשים שכר על שאכלו, בטענה כי רק לישראל ציווה שלא לאכול ואילו להם לא ציווה ולכן אכלו. לכן מכריז הקב"ה תחילה: "כל מי שלא אכל בשר חזיר מימיו יבא ויטול שכרו", ויש כמה אומות שלא אכלו בשר חזיר ויבואו לבקש שכר בטענה שאף הם לא אכלו מחמת שכך ציווה הקב"ה לישראל, ואף שלהם לא ציווה בפירוש יטענו כי כיון שכך שמעו חשבו שכך רצונו יתברך. ואז מכריז הקב"ה: "כל מי שלא אכל בשר נבלות וטרפות שקצים ורמשים יבא ויטול שכרו" ועתה נסתרים דבריהם כי אם לא אכלו חזיר מחמת ששמעו את הציווי שנצטוו ישראל, מדוע אכלו שקצים ורמשים?!

את זה תאכלו מכל אשר במים כל אשר לו סנפיר וקשקשת במים ובנחלים אותם תאכלו (יא, ט) (וקראת לשבת עונג)

סימני הכשרות של הדגים הינם שניים: סנפיר וקשקשת.

אמנם בגמרא (מסכת נדה דף נ"א עמוד א') אמרו חז"ל שכל דג שיש לו קשקשת בידוע שיש לו סנפיר! לעומת זאת, יש דגים שיש להם סנפיר ואין להם קשקשת. על פי זה אם נמצאה חתיכת דג ויש לו סנפיר עדיין אין לדעת אם אכן הוא דג כשר עד שייוודע בבירור שיש לו גם קשקשת. אולם אם נמצאה חתיכת דג בעל קשקשת, בידוע שהוא כשר כיון שבוודאי יש לו לדג זה גם סנפיר.

ראו נא אמר אברהם דובער כהנא שפירא, בעל "דבר אברהם" הלכה זו נאמרה על ידי חז"ל לפני יותר מאלפיים שנה! מני אז נתגלו מינים רבים של דגים בארצות חדשות ובימים בלתי ידועים, מקצה כדור הארץ ועד קצהו, בכל אגם או מקווה מים, ויהיה זה אף הנידח ביותר, בכל אלה לא נמצא מעולם דג שיש לו קשקשת ואין לו סנפיר! מכאן הוכחה נוספת שעל חכמינו ז"ל שרתה רוח הקודש וכל דבריהם דברי ה'!

את זה תאכלו מכל אשר במים כל אשר לו סנפיר וקשקשת במים בימים ובנחלים אתם תאכלו (יא, ט) (בני יששכר (שבת מאמר א' אות יא))

טעם למצווה מן המובחר לאכילת דגים בשבת, דהנה אשכחן במעשה בראשית ברכה בג' דברים והם בג' ימים זה אחר זה רצופים, ברכה לדגים ביום ה', וברכה לאדם ביום ו', וברכה לשבת ביום הז', וסימנך בנאות דש"א ירביצני (תהלים כג, ב) ראשי תיבות ד'גים

ש'בת א'דם, והנה חוט המשולש לא במהרה ינתק, אדם [היינו ישראל אתם קרויים אדם (יבמות סא א)] האוכל דגים לכבוד שבת הנה יתברך בברכה המשולשת ולא במהרה תנתק עי"ש.

"את זה תאכלו..." (יא, ט)

חסיד רוז'נאי עבר פעם את פרימישלאן ונשאר לשבות אצל ר' מאיר'ל. הנהגתו של הרבי מצאה חן בעיניו. ביום ראשון נכנס אל הרבי ר' מאיר'ל והגיש לו פתקא ופדיון. אמר לו ר' מאיר'ל: את הפדיון הרי הכינות בשביל האדמו"ר מרוז'ין ושאלה אצלי אם מותר לי, על פי דין, לקבלו. הושיב ר' מאיר'ל בית דין לדון אם מותר לו לקחת את הפדיון. שמעה זאת הרבנית ואמרה: מאיר'ל, בשר עם "שאלה" אתה אינך אוכל אפילו אם הרב הכשיר אותו, ואילו מכסף של "שאלה" אתה רוצה ליהנות?

"וְאֵת הַחֲסִידָה הָאֲנָפָה לְמִינָהּ וְאֵת הַדּוֹכִיפֶת וְאֵת הָעֵטְלָף" (האדמו"ר מגור)

בין איסורי המאכל של החיות, העופות והדגים בפרשת השבוע מציינת התורה גם את החסידה: "וְאֵת הַחֲסִידָה הָאֲנָפָה לְמִינָהּ וְאֵת הַדּוֹכִיפֶת וְאֵת הָעֵטְלָף" (ויקרא יא, יט)

ונשאלת השאלה: מדוע נאסר עלינו לאכול את החסידה?

הרמב"ן מבאר: כי הסיבה העיקרית של איסור האכילה הוא דווקא מן הטורפים. מהחיות שיש בהן את הדחף לטרוף את הבעל חיים האחר, מצווה התורה להתנזר מהן. אחד ההסברים הוא מכיוון שהם יכולים להשפיע על נפשו של האוכל מהן לרעה. והאכילה מהן אף משרשה בזה שאוכל מהן את מידת האכזריות...

רש"י עומד על שמה של החסידה שמגיע מן השורש: "חסד". ומבאר את מקורו של השם שהגיע לה בזכות: "שעושה חסד עם חברותיה"

האדמו"ר מגור שואל: אם היא עושה "חסד" עם חברותיה מדוע היא עוף טמא מן הראוי היה לתת לה תואר של כבוד ולהכשיר אותה?! ובפרט שאם משפיע האוכל על הניזון ממנו הרי שיש כאן השפעה חיובית ומדוע נאסרה היא (- החסידה) באכילה?!

והוא מבאר מתוך דיוק נפלא בדברי רש"י: "שעושה חסד עם חברותיה" ה"חסד" שעושה החסידה הוא רק עם חברותיה אך אם חלילה אחד העופות האחרים יקלע לבעיה - החסידה תתעלם ממנו לחלוטין... באה התורה ללמדנו: "חסד" הוא לכל הנצרך לסיוע - לא ניתן לסייע למי שאנו מכירים ואוהבים ולהתעלם לגמרי מאלו שאינם נמנים עם ה"קהילה" או הקבוצה לה אנו משתייכים... גמילות חסד כמו זו של החסידה היא מידה של גנאי ולכן אסורה היא באכילה...

וּאֵת הַחֲסִידָה" (א, יט")

ולמה נקרא שמה חסידה? שעושה חסידות עם חברותיה במזונות" (רש"י) אם כן הלא דין הוא שהחסידה תהא עוף טהור, שהרי לפי הרמב"ן כל טומאתם של העופות היא משום אכזריותם היתרה? אמר החידושי הר"ם ז"ל: "מאחר שהיא עושה חסידות רק עם חברותיה, ואילו מי שאינה נמנית על חברותיה אין היא מסיעת לה במזונות, לפיכך הריהי באמת טמאה..." בענייני מזונות אין להפלות בין חבר לזר. "אין בודקין למזונות."

הרה"ק רבי יששכר דב מבעלז זצ"ל סיפר לקהל חסידיו עד היכן צריכה להיות הדאגה וההתמסרות לזולת – מעשה ברופא שלמד שנים את מקצוע הרפואה ועשה חיל בלימודיו, ולאחר שסיים את שנות לימודיו היה צריך לקבל תעודת הסמכה מאת רופא גדול ומפורסם, שאל הרופא הבוחן, מה היא התרופה לאדם שנפצע וקולח דמו? השיב הנבחן לוקחים תרופה פלונית והיא עוצרת את הדם. שאלו הבוחן וכשאין תרופה זו בנמצא מה יש לעשות? השיב הנבחן אפשר לקחת תרופה אלמונית והיא תעצור את הדם. שאלו שוב הבוחן ובאם גם תרופה זו אינה בנמצא? השיב הנבחן אזי לוקחים חתיכת בד מבגד ושורפים אותה ומניחים את האפר על הפצע וכך נעצר הדם. שוב שאלו הבוחן ובאם אין גם חתיכת בד בנמצא מה לעשות? נשאר הנבחן ללא תשובה ומענה. פסל הרופא את הנבחן ולא נתן לו את התעודה המיוחלת.

הנבחן לא ידע מה לעשות מרוב צער, הייתכן שעם כל מה שלמד שנים והתמחה במקצוע הרפואה הכל ירד לטמיון בגלל שלא ידע להשיב על מקרה כזה? אכן השיב לו הרופא הבוחן, בשעה שבד ובגד אין לשרוף בכדי לעצור את הדם, אז החובה היא עליך לקרוע בד מבגדיך אתה ולחסום את קילוח הדם, אינך ראוי לשמש בתפקיד רופא אם אין מצב החולי נוגע ללבך עד כדי שתקרע בד מבגדיך, כך צריכה להיות ההרגשה כלפי הזולת.

וְזֶה לָכֵם הַטָּמָא בְּשֶׁרֶץ הַשָּׂרֵץ עַל הָאָרֶץ (י"א - כ"ט) (סיפורי צדיקים גליון 149)

מסופר: יום אחד באו אל הגה"ק רבי חיים מבריסק זיע"א כמה יהודים פשוטים, ובפיהם שאלה: יהודי אחד שנודע בבריסק כגנב, עורך סעודת מצווה והם רואים עצמם מחויבים להשתתף בה, ואין הם יכולים לסרב לו, ורצונם לדעת אם מותר לאכול אצל איש כגון זה? ביקש מהם רבי חיים שימתינו, ושלח לקרוא לגנב ונסתגר עמו בחדר מיוחד. פנה אליו רבי חיים ואמר: רוצה אני לשאלך דבר אבל בתנאי שתגיד לי את כל האמת, "הרי ידעת שאתה יכול לתת בי אמונה", "השיב הגנב: "הריני נשבע לך לומר את האמת כולה כמות שהיא." ובכן אמור נא לי פנה אליו רבי חיים, "אם מזדמן לך לגנוב בשבת?" "גונבים" משיב הלה בניחותא. "ומה אם צריך להבעיר אש?" ממשיך ושואל הרב. "מבעירים", "ואם יש צורך לפצח מנעול?" "מפצחים". "הוסיף רבי חיים ושאל: "ואם צריך לגנוב אצל גוי?" מחייך הגנב ושואל: למה לו, "כספו של גוי אינו כסף?" "ואם אתה מוצא אצל הגוי נתח בשר טרפה או חזיר?" "נוטלים". ומה אתה עושה עם זה? "מוכרים לגוי". "ולמה אינך אוכל את זה בעצמך?" מאי משמע? תמה הגנב, לאכול טריפה? חזיר? אמר לו רבי חיים:

"ולגנוב מותר, ולהבעיר אש ולפצח מנעולים בשבת מותר? וכי העבירה של אכילת בשר טריפה חמורה מאיסור גניבה ומהבערת אש ושאר איסורי שבת?" נעלב היהודי ואמר: איך זה שהרב אומר דברים כאלה? מה צד שווה יש כאן? הגניבה היא פרנסתנו, ואם הדבר חל בשבת, מה אפשר לעשות? אבל לאכול טריפה? יהודי יאכל חזיר? ישמרנו השם, וכי אין אנו חלילה יהודים? נפרד ממנו רבי חיים, ואז קרא לאנשים שהמתינו לתשובה ואמר להם: על אחריותי, אם לא הוכנה הסעודה בכסף של גניבה, מותר לאכול על שולחנו.

"וכל השרץ השורץ על הארץ שקץ הוא לא יאכל" (יא, מא)

מסופר על הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל, שפעם שאל אותו הנסיך: איך אתם יש לכם דינים שאינם מתיישבים על פי השכל וההיגיון ואין להם טעם, שהרי אצלכם תולעת שפרשה מן הפרי, יש לה דין שרץ השורץ על הארץ חייבים עליה כמה מלקות, ואם לא פירשה מן הפרי, חשובה היא כפרי עצמה ואינה אסורה, ואיך השכל יסבול דבר כזה שלכאורה מה נשתנה גוף התולעת ברגע זה שפירשה? כששמע הרב את שאלתו לקח מעל השולחן כף ריקה, ואמר לנסיך שירוק בתוכה, ירק הנסיך בתוכה ותכף ומיד אמר לו הרב שיחזיר את הרוק לתוך פיו, אך הנסיך מאן בטענה שזה מאוס עליו. אמר לו הרב: מדוע הרוק מאוס עליך, והרי ברגע זה הרוק היה בתוך פך, ומה נשתנה בהיותו בתוך כף? השיב לו הנסיך שברגע שהרוק פרש מפיו נעשה מאוס עליו. ואז אמר לו הרב ישמעו אוזניך מה שפך מדבר, שכן הדבר בעניין התולעת, שכל זמן שהיא בתוך הפרי כיון שלא פרשה ממנו אינה נמאסת, אך כיון שפרשה, אפילו ברגע אחד היא נמאסת, ולכן היא אסורה.

"אל תשקצו את נפשתיכם בכל השרץ השורץ ולא תטמאו בהם ונטמתם בהם" (יא, מג) (וקראת לשבת עונג)

רבי ישראל מאיר הכהן מראדין, בעל ה"חפץ חיים" נזהר היה מאוד בכשרות מזונו והיה בתכלית ההידור וללא שום פקפוק חלילה. דבר מאכל שנזקקו לשאול לגביו שאלה הלכתית דבר שהורה בו חכם לא היה אוכל.

בשנה האחרונה לחייו כבר לא יכול היה ה"חפץ חיים" לשרת את עצמו, משום כך היו תלמידים מבני הישיבה שוהים תדיר בביתו ומשרתים את רבם הדגול.

פעם אחת אירע שהגישו לפניו מרק עוף. נטל ה"חפץ חיים" את הכף, אך בטרם נגעה בה בשפתיו שאל פתאום: אמרו נא לי, האם המרק כשר?... השתוממו בני הבית למשמע שאלה בלתי צפויה שכזו. מה פירוש? תמהו הנוכחים הרבנית בעצמה הכינה את המרק! ה"חפץ חיים" נותר בשלו, נמנע מלטעום מן המרק וחזר על שאלתו: אם בטוחים אתם שהמרק כשר?... פנו הנוכחים לשאול את פי הרבנית האם המרק כשר.

זו הפעם הראשונה שמציגים בפניה שאלה שכזו! התפלאה הרבנית, אולם בהכירה את בעלה הצדיק החליטה בכל זאת ללכת ולערוך חקירה ודרישה בעניין. למרבה הפלא התברר כי אכן המשרתת טעתה! שני עופות היו בבית, האחד כשר למהדרין ואילו בעוף השני

התעוררה שאלה בדבר כשרותו והוא נשלח אל הרב שבדק אותו והכשירו. כהרגלה, הורתה הרבנית למשרתת להשתמש רק בעוף הכשר, ואילו המשרתת החליפה בטעות את היוצרות ובישלה את העוף שהתעוררה בו השאלה.

ה"חפץ חיים" לגודל מעלתו הרגיש בדבר!

ולא תטמאו בהם ונטמתם בהם (יא, מג) (וקראת לשבת עונג)

עסקן ידוע הגיע אל ביתו של הגאון רבי אלעזר מנחם שך כדי לקבל ממנו הדרכה בנושא מסוים. בהיותו שם נכנס אל החדר אחד מנאמני ביתו של הרב שך והגיש לראש הישיבה קערית ובה רסק תפוחי עץ. מאכל זה היה חשוב מאוד לבריאותו של הרב.

למרבה ההפתעה דחה הרב שך את המאכל וסירב לאכול ממנו. הביט המשמש המסור בקערת המזון ולתדהמתו גילה בה יתוש זעיר אשר בקושי היה נראה לעין. על אחת כמה וכמה שהרב שך עצמו, בגילו המופלג ובראייתו החלושה לא יכול לראות זאת. לאחר שהוחלף המזון שבקערה הסכים מיד ראש הישיבה לאכול ממנה.

אותו עסקן נפעם מהמאורע לו היה עד ומשום כך לאחר ששב אל עירו נכנס אל רבו, האדמו"ר מסלונין, וסיפר לו את אשר ראו עיניו. למרבה פליאתו לא התפעם האדמו"ר כלל מן הסיפור.

האין זה מפליא? תמה העסקן בקול. האם אתה מתפעל מכך שהקדוש ברוך הוא אינו מביא תקלה על ידו של הרב שך? השיב האדמו"ר בשאלה דע לך שמעלתו ודרגתו של הרב שך הן גבוהות הרבה יותר מכך!

אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ ולא תטמאו בהם ונטמתם בהם (יא, מג)

מדוע נכתב 'ונטמתם' ולא ונטמאתם עם האות א? 'מסבירה הגמרא (יומא לט') 'תנא דבי רבי ישמעאל עבירה מטממת ליבו של אדם' וכוונת התורה היא לומר שע"י אכילת מאכלות אסורות, נוצרת אטימות בליבו של האדם והוא לא מרגיש קשר ושייכות למצוות התורה הקדושה.

ובעניין זה סיפור נפלא (מעין השבוע): מעשה באדם שהשתתף בסמינר, שם זכה לשמוע לראשונה בחייו סדרת הרצאות רצופה, ממוקדת ומאירת עיניים, הוכח בעליל שיש בורא לעולם ויש תכלית ומטרה לבריאה. האדם אינו מכונה כפייתית של מזון, עבודה, שינה וחוזר חלילה, דורשים ממנו תפוקה: עבודת ה' וקיום מצוות, החיים כאן הם גשר צר מאוד, והעיקר הוא לזכות להגיע לעולם הבא טעונים בזכויות. ובאמת, כל זה הוגש בצורה הגיונית ומשכנעת ואכן הוא שוכנע, אבל מה, הרי לכל אחד יש יצר הרע וגם לו יש מה לומר. בקיצור הכול נכון אבל זה קשה, מאוד קשה לשנות אורחות חיים, קשה לעשות מהפך מחושך לאור. ואז הוא קם ופנה למארגנים ואמר: 'אתם יודעים מה, בשביל המצפון

אני מוכן לקבל על עצמי דבר אחד בלבד . מה שתאמרו, אחר כך נראה, בלי התחייבות, אבל את אותו הדבר שתאמרו אקיים עד הסוף' ...

מארגני הסמינר עמדו נבוכים והתלבטו, מה רבה האחריות? מה יאמרו לו לקיים? אולי שבת? הרי שקולה שבת כנגד כל התורה... והרי 'יום זה לישראל אורה ושמחה' ומעט מן האור ידחה הרבה מן החושך ... ואולי טהרת הבית? זהו הרי יסוד הבית היהודי ... אולי שיעור תורה פעם בשבוע? והמאור שבה יחזיר אותו למוטב... אולי תפילין? ועוד כיו"ב ... לבסוף החליטו להתייעץ עם גדול הדור דאז הרב שך זצ"ל ומה הייתה התשובה? 'כשרות!' בלי שום ספק ... השואלים היו המומים. כשרות? קודמת לשבת? לטהרת הבית? לשיעורי תורה? לכל יתר המצוות? הבחין הרב בפליאה והסביר: 'לא, ודאי שלא, יש איסורים חמורים יותר! אבל צריכים להבין, היהודי שמע הרצאות והשתכנע, אבל הדברים לא נכנסו לליבו. מדוע? כי הלב אטום! ומה סיבת האטום? מאכלות אסורות! שהרי כתוב במפורש 'ולא תטמאו בהם ונטמתם בהם' מלשון אטימות . אבל אם יקפיד על כשרות המזון, יוסר האטום ויפתח הלב. וממילא יסכים לקבל הכל. ולשמור שבת, טהרה, להניח תפילין וללכת לשיעורי תורה וכך היה... בעקבות הכשרות כל הבית השתנה והתחזק .

גם אנחנו, אחים יקרים, אם אנו מרגישים חוסר משיכה לתורה ולמצוותיה, צריכים לבדוק, האם לא חדר למטבחינו או לפינו מאכל שאינו כשר למהדרין וגרם לנו לאוטם רוחני של שריר הלב? וכמה טוב לקבל קבלה זו מיד לאחר חג הפסח שבו טיהרנו את גופינו ונפשנו באכילה כשרה.

'ולא תטמאו את נפשותיכם בכל השרץ הרומש על הארץ כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים' (יא, מד-מה) . (על התורה)

לכאורה, מה עניין שקצים ורמשים אצל שעבוד מצרים? אלא, אומר בעל "קול אומר קרא" יש בני אדם שזהירים בתכלית הזהירות לבל ייכשלו חלילה בבליעת יתוש זעיר, והם עצמם אינם זהירים מלבלוע בני אדם כדגי הים, משעבדים את אחיהם, מוצצים מהם את דמיהם ופושטים מהם את עורם . לפיכך נאמר כאן "כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים" אני הוא שהפרעתי ממצרים שהשתעבדו בכם ואני הוא שעתיד לפרוע לכל המשעבדים והמנצלים למיניהם.

וזהו שציווה דוד המלך כלפי אויביו בנפש: "ואנוכי תולעת ולא איש" (תהילים כב, ז) למה אתם רודפים אותי, קורעים אותי ושותים את דמי ואומרים לבלעני חיים, יהא דומה עליכם כאילו הייתי "תולעת ולא איש" ואז הרי יתעוררו בקרבכם כל רגשותיכם העדינים של צער בעלי חיים ...

כי אני ה' א-לוקיכם והתקדשתם והייתם קדושים (יא, מד) (ניצוצות)

מצווה שחוללה מהפך

כל ילד המתחיל בלימודי הגמרא פותחין לו בפרק "אלו מציאות" ומפני מה ראו לבחור דווקא בדינים והלכות אלו שאינם מן הקלים שבש"ס, שהרי ספרים על גבי ספרים חוברו על פרק זה, וקולמוסים רבים נשברו בהבנת כל דבר וכל חלק דבר. יבוא הסיפור הבא וילמד על הכלל כולו עד כמה השקפה ומוסר ודרך חיים יש דווקא בהלכות אלו של אלו מציאות שלו ואלו שחייב להכריז.

בבית המדרש של ישיבת "שערי יושר" בירושלים יושב המשגיח הרב בנימין לוי שליט"א ומולו יושב אודי, אדם הרחוק ממשנה לתלמוד כרחוק מזרח ומערב, אלא שביקש להתקרב ולחזות מעט מנועם ה' ובא לבקר בהיכלו. וכשם שפותחין לילד ב"אלו מציאות" כך פתח לו המשגיח פתח של תורה במשנה של אלו מציאות.

אודי יושב פותח אוזן ולב לשמוע דברי תורה אשר בשבחם וחשיבותם שמע כה רבות. יושב הוא למול הגמרא שומע את דברי המשנה ומתקבלים הדברים על לבו, שכן המוצא אבדה עליו להשיבה. וממשנה לגמרא "מצא פירות מפוזרין, וכמה?" קטע ועוד קטע, הבנה נוספת, אור בעיניים, הנה מבין הוא את הדברים שנכתבו לפני מאות בשנים. אולם זבובן טורדן מזמזם לו במוחו אינו מרפה, אודי אינו יכול יותר לנצור את אשר בלבו, פותח הוא את פיו ושואל בכנות: "כבוד הרב, למדני נא, וכי לכך נכתבה הגמרא, לקב של שומשמן בשטח של ארבע אמות אם צריך להחזיר או לא, הלא בינינו, כמה כבר שווים של אותם שומשמן, שקל, שתיים, אפילו שלוש, בשביל זה צריך גמרא, בשביל זה לאמץ את הראש, ולבזבז את הזמן, הזאת היא הגמרא שכה הרבית לדבר בשבחה?!"

הרב בנימין מחייך בסובלנות מאיר פנים לשאלתו, ומבאר באורך רוח עד כמה חשיבותו של ממון שאינו שלך, ודין פרוטה כדין מאה, ואין ההבדל בין אם שווין של השומשמן הוא אלף או כלום, השאלה המהותית היא אם שלך הוא הדבר או לא.

אחר שהובנו הדברים ונעכלו במוחו, ממשיך הרב בנימין ואומר "אספר לך סיפור, ממנו תלמד כמה ערך יש לפרוטה אחת, ולמה יכולה לגרום השבתה של שווה פרוטה". וכך הוא מספר:

"בישיבה ישנו בחור אמריקאי בשם מייק, מייק זה הינו גר צדק. מייק גדל בין גויים, מעולם לא עניינה אותו יהדות מהי, ובוודאי שלא יהדות אורתודוקסית שלומדת "אלו מציאות שלו". מה אם כן גורם לבחור שכזה להתעניין ביהדות ואף לעשות צעד מהפכני בחייו ולהתגייר, וכיצד קשור סיפורו של מייק ל"אלו מציאות". ובכן, אמו של מייק התגוררה בלייקווד, ומייק שבא לביקור בבית אמו נזקק לשירותי הצרכנייה המקומית ששימשה גויים ויהודים כאחד, כידוע בלייקווד גרים אברכים רבים בני תורה ומתנהלת שם קהילה לתפארת, אלא שמייק עד ליום זה כמעט ולא שם לב לקיומם, אם בכלל.

בעומדו בתור כדי לשלם על המצרכים שלקח, עמד לפניו אברך חרדי גם הוא עמוס במצרכים, הקופאית מסרה לו את החשבון, שילם ויצא. כעבור דקות אחדות שלפי חשבוננו של מייק באותן דקות כבר עבר האברך מרחק ניכר מן הצרכנייה, ניצב לו האברך שוב ליד הקופה, ומה מתברר? הקופאית בחוסר שימת לב נתנה לו עודף ברבע דולר יותר על המגיע, ומיד כאשר שם האברך לב לדבר מיהר להחזיר את אותה מטבע שאינה שלו.

מייק עמד נפעם מול מוסריות שכזו שמעולם לא נתקל בה, מוכן היה להגדיר זאת כמוסר על אנושי, לחזור בעבור רבע דולר, דבר זה היה נשגב מבינתו. סקרנותו של מייק התעוררה והוא ביקש להכיר מקרוב את אורחות חייהם של אותם אנשים המסוגלים לרמה מוסרית שכזו.

בתחילה עדיין היה מרוחק, לבו לא נתנו להתקרב יתר על המידה, בכל יום כשהיה רואה ילדים שבים מבית תלמודם היה ניגש ומבקש "פסוק לי פסוק, מה למדתם היום?" וכך אט אט נתקרב והלך, עד שנתגייר ובא ליישב בישיבה".

כך מסיים הרב בנימין את סיפורו, ומותיר את השומע נפעם מעוצמתם של "אלו מציאות". אודי נהג מונית היה, וזו הייתה פרנסתו. לימים באמצעו של יום עבודה עמוס, בין נסיעה לנסיעה נזדמן ל"קניון" והרשה לעצמו להתרענן מעט ולעלות לקנות לעצמו משהו לאכול. החנה את המונית במקום חניה מסודר, נעל אותה, עלה וקנה מנת פיצה להשביע את נפשו. כעבור זמן מה שב אל המונית, הודיע לסדרן על מיקומו, והסדרן בתחנת המוניות העביר לו יעד נסיעה. אודי מתניע את המונית מתכוון לנסיעה, מתעכב לשנייה קלה כדי לבדוק את העודף שקיבל על הפיצה, והנה רואה הוא כי המוכר טעה ונתן לו שקל יותר מן המגיע. בתחילה חשב שלא להתייחס, וכי בעבור שקל אחד יבטל נסיעה ששווה הרבה יותר. אולם, הדברים ששמע מהרב בנימין חדרו למוחו והתעקשו לזמזם... "אלו מציאות... קב שומשומין... מייק... ליקווד... רבע דולר... גר צדק... שערי יושר..." אחר מאבק של דקות מספר מודיע אודי במכשיר הקשר לסדרן כי אינו יכול לבצע את הנסיעה. יוצא מן המכונית נועל אותה שוב, ועולה חזרה לקניון כדי להחזיר שקל אחד שאינו שלו.

כאשר סיפר אודי שהיום הינו יהודי ירא שמיים שומר תורה ומצוות את הסיפור היה מסיים ואומר: "טעם הניצחון במאבק של השבת אותה מטבע שאינה שלי, נתן לי לטעום את הטעם המתוק של היהדות, ואת עוצמת דבריהם של חכמינו זיכרונם לברכה, שירדו לעומק נפשו של אדם, להבין כי יותר משהאדם עושה את המצוות המצוות עושות את האדם..."

והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני (יא, מד) (וקראת לשבת עונג)

יש להבין מהו כפל לשון: "והתקדשתם והייתם קדושים"? הדבר יבואר על פי משל:

בעיר אחת חי צדיק גדול וחסיד ולו בן יחיד שהיה מתהלך בדרכי אביו בצדקות חסידות ופרישות. יום אחד נסע הבן בשיירה מעיר לעיר ולפתע פתאום התנפלו עליהם שודדים

עזי נפש ושבנו את כל בני השיירה בשבי. נטלו השודדים את שללם, עלו על אוניה והפליגו עימם לארץ רחוקה. הייתה זו ארץ שכל יושביה רעים וחטאים, זוללים וסובאים. ימים רבים דאג האב לבנו כי לא שמע ממנו מאומה, ורק לאחר כשנה נודע לו אשר אירע לבנו.

אסף הצדיק פרוטה לפרוטה עד שהצטרף בידו סכום כסף גדול, או אז יצא בספינה לאותה מדינה רחוקה כדדי לגאול את בנו מן השבי. ואכן, בחסדי שמים הצליח האב במשימתו, השובים נעתרו לפדות את הבן תמורת סכום הכסף וכעבור זמן שבו השניים אל ביתם בשלום.

לאחר שובם בחן האב את בנו היטב, הסתכל במעשיו ובמידותיו ובמנהגיו ושמח לראות כי שום מידה רעה לא דבקה בו, וכי השהות בקרב אותם פראים לא הזיקה לנשמתו של הבן. אמנם, לצערו הרב, הבחין האב כי גם המידות הטובות שהיו בבנו בטרם נפל בשבי נעלמו ואינם.

כן הוא גם הנמשל אמר רבי יוסף חיים בעל ה"בן איש חי" בני ישראל גלו למצרים, ארץ שכולה טומאה וכשפים, והקדוש ברוך הוא גאל אותם משם ביד חזקה ובזרוע נטויה. והנה, אף שבני ישראל לא ירשו את טבעם של המצרים בתועבותיהם, אמנם עדין לא היו במעלה הגבוהה של קדושת האבות.

משום כך אמר להם הקדוש ברוך הוא: "והתקדשתם" שפירושו סורו והבדלו מהרע של מצרים. "והייתם קדושים" דבקו בטוב עד שתשובו להיות במעלתם של אבותיכם הקדושים.

להבדיל בין הטמא ובין הטהר ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל (יא, מז) (ספר הגר"א)

פעם אחת יצא הרב רבי אברהם דנציג (בעל חיי אדם וחכמת אדם), מחותנו של הגר"א. למערב אירופה לרגל מסחרו. כשחזר, נכנס תיכף לבית מדרשו של הגר"א כדי לקבל ממנו ברכת שלום, כדרכו של הגר"א שלא להתבטל מלימודו נכנס עם רבי אברהם בשיחה חטופה, ושאל אותו: האם שמע איזה דבר חכמה במערב אירופה? השיב לו הרב דנציג, כי בהיותו במערב אירופה שמע כי כמה מחכמי אומות העולם נתווכחו ביניהם מאיזה זמן יש להתחיל בחינוכו של הילד. נחלקו הדעות ביניהם. אחד מהם אמר כי כשנמלאו לילד שלוש שנים צריכים כבר להתחיל ולעסוק בחינוכו, והשני אמר כי החינוך ראוי לו שיתחיל במלאת לילד חמש שנים, ובא השלישי ואמר כי לדעתו צריכים להתחיל לחנך את הילד עשרים שנה קודם שנולד, כלומר: צריכים בראשונה לחנך את ההורים כי הם במעשיהם משפיעים על הילד לטובה או לרעה, שמע הגר"א ואמר לו: כבר עמדו חכמינו על זה בש"ס (יומא פב ב) וסיפרו לנו על שתי נשים מעוברות שאחז אותן בולמוס ביום הכיפורים, לחשו להן באזניהן כי היום, יום הכיפורים הוא. אחת שמעה לקול הלחש ולא אכלה - וזכתה ויצאה ממנו רבי יוחנן. ואולם השנייה לא צייתה למה שלחשו לה - ויצא ממנה שבתאי אוצר פירי, שהיה רשע, הרי רואים אנו כי הילד הושפע ממעשה אמו עוד לפני שנולד.

שאל הרב דנציג את הגר"א אם יש מקור לדבר זה בתנ"ך, והשיב לו הגר"א כי בגמרא שם (פג, א) איתא מקור לזה בספר תהלים (נח, ד) "זורו רשעים מרחם", ולדעתי, הוסיף הגר"א חסר שם בגמרא המילה "וגומר" כי הכוונה שם גם לפסוקים שבאו אחרי הפסוק הזה, שם כתוב "אשר לא ישמע לקול מלחשים" ... ואולם, סיים הגר"א את דבריו, דבר זה נמצא גם בתורה בפרשת שמיני (ויקרא יא, מ") להבדיל בין הטמא ובין הטהור ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל" שכן מילת "חיה" פירושה גם 'יולדת', (ראה שמות א, יט) להורות כי אם באים להבדיל בין הטמא ובין הטהור צריכים לדעת כי זה תלוי הרבה באמותיהם בין ה'חיה' (היולדת) הנאכלת (שאכלה ביוכ"פ) ובין ה'חיה' אשר לא תאכל"...

ובין החיה אשר לא תאכל (י"א - מ"ז) (סיפורי צדיקים, עלון 253)

פעם הובא לפני הרה"ק רבי יהושע'לה מקוטנא זיע"א ערעור על מהימנותו של שוחט. בדק הרב את העניין ומצא שהשוחט ת"ח וירא שמים הוא ואפשר לסמוך עליו. פנה הצדיק אל המערערים ואמר: עתה הבנתי מאמר חז"ל שהתקשיתי בו, חז"ל אומרים שלעתיד לבוא יעשה הקב"ה לצדיקים סעודה משור הבר ולוויתן. ויש לתמוה לשם מה יש צורך בשני מיני בעלי חיים, וכי שור הבר לבד אינו מספיק? אלא התשובה היא, שהקב"ה יודע שבוודאי יימצאו צדיקים שלא יסמכו על השוחט ולא ירצו לאכול משחיטתו. ולפיכך הכין עבורם לפחות מנת דגים.

הקשר בין פרשת שמיני לפסח

ר' צדוק הכהן מלובלין בספר "מחשבת חרוץ" מוצא קשר בין פסח לפרשת שמיני ותזריע-מצורע:

שמיני ותזריע - מצורע עוסקים בנושא הפה.

פרשת שמיני - במה שמכניסים לפה - ההימנעות מאכלות אסורות קשור לוושט.

תזריע מצורע - במה שמוציאים מהפה לשון הרע קשור לקנה.

ולכן לא בכדי, בשנה פשוטה הן יוצאות לאחר חג הפסח שבו יש את עניין האכילה: מרור ומצה הקשורים לוושט.

ואת עניין הדיבור: "והגדת לבנך" ומצווה זו קשורה לקנה... לא בכדי נקבע שמו: "פסח" - פה-שח

ניסן בגימטרייה: 170 פעמיים המילה: "פה" הם גם בגימטרייה: 170

זוהי העבודה בימים הללו שמירה על מה שמכניסים ומוציאים מן הפה...

מ - "והגדת לבנך" למעמד מתן תורה בו נצטוונו: "ושננתם לבנך"

חידון פרשת שמיני

1. פרשה זו מתחילה ביום השמיני של חנוכת המשכן. אילו שתי מצוות מהתורה ששייכות ליום השמיני רלוונטיות גם בימינו?

התורה מדברת בפרשת תזריע על מצוות המילה, שנעשית ביום השמיני להולדת הבן (ויקרא יב ג). בפרשות אמור ופנחס מתואר חג שמיני עצרת החל ביום השמיני מתחילת חג הסוכות (ויקרא כג לו,לט; במדבר כט לה).

2. מהם שני המקרים בהם התורה אומרת: "ותצא אש מלפני ה'?"

הביטוי "ותצא אש מלפני ה'" מתאר את הקרבת קרבן העולה וחלבו (ויקרא ט כד), וכן את מיתתם של נדב ואביהו, בני אהרן, שהקריבו אש זרה במשכן (ויקרא י ב).

3. באילו שני מקומות נוספים בתורה מתואר מצב בו יוצאת אש מה'?

בפרשת קורח, כשמאתיים וחמישים האנשים ניסו להקריב קטורת בזמן המחלוקת, כתוב ש"אש יצאה מאת ה'" ואכלה אותם (במדבר טז לה). בפרשת בהעלותך, התורה אומרת על המתלוננים: "ותבער במ אש ה'."

4. אילו זוגות של אחים מופיעים בפרשה זו? (4 זוגות)

ארבעת הזוגות הם 1. משה ואהרן 2. נדב ואביהו 3. איתמר ואלעזר 4. מישאל ואלצפן, בניו של עוזיאל שהתבקשו להוציא את גופותיהם של נדב ואביהו מהמשכן (ויקרא י ד).

5. מי נקרא בפרשה זו "דוד" של משהו?

התורה אומרת שעוזיאל היה דודו של אהרן (ויקרא י ד).

6. מי האיש שמופיע בפרשה זו, ופעם אחת נוספת בלבד בתורה כולה?

מישאל בנו של עוזיאל מופיע בפרשה זו (ויקרא י ד) ובפרשת וארא (שמות ו כב).

7. אילו בני דודים נקראים בפרשה זו "אחים"?

אלצפן ומישאל מתבקשים להוציא את גופותיהם של נדב ואביהו מהמשכן. אלצפן ומישאל היו בני דודיהם של נדב ואביהו, אולם כונו בתורה 'אחים' (ויקרא י ד).

8. באיזו מצווה בפרשה זו מוזכרים "יין ושיכר"? איזו מצווה נוספת בתורה כוללת גם יין וגם שיכר?

בפרשה זו נאסר על הכהנים לשתות יין ושיכר כשהם נכנסים למשכן (ויקרא י ט). גם על הנזיר נאסר לשתות כל סוג של יין (במדבר ו ג).

9. באיזה הקשר מוזכרות בפרשה זו בנות?

משה אומר לאהרון ולבניו אלעזר ואיתמר שאת החזה והשוק של קרבן התרומה יכולים לאכול הוא, בניו ובנותיו (ויקרא י ד).

10. איזו חיה טמאה מוזכרת בפרשה זו, ואף מוזכרת בפרשה אחרת 18 פעמים.

בפרשת חיי שרה מוזכר הגמל 18 פעמים בסיפור חיפושיו של אליעזר אחר אישה ליצחק (בראשית כד).

11. מכל העופות הטמאים המוזכרים בפרשה זו (ובפרשת ראה), אילו עופות מוזכרים גם במקומות אחרים בתורה?

העורב והנשר הם העופות הטמאים שמוזכרים במקומות נוספים בתורה. בפרשת נח העורב נשלח תחילה לבדוק אם יבשו המים (בראשית ח ז). הנשר מוזכר מספר פעמים: 1. בפרשת יתרו, ה' מתאר את הוצאת בני ישראל ממצרים כנשיאה על כנפי נשרים (שמות יט ד). 2. בתוכחה של פרשת כי תבוא, האויב מתואר כמגיע ממקום רחוק כדאיית הנשר (דברים כח מט). 3. בפרשת האזינו, הגנתו של ה' נמשלת להגנת הנשר על גוזליו (דברים לב יא).

12. אילו אחים מתים באותו יום בפרשה זו? היכן עוד מסופר בתורה על שני אחים שמתו באותו יום?

בפרשה זו, נדב ואביהו בני אהרון מתו באותו יום (ויקרא י ב). בפרשת קורח מסופר על דתן ואבירם בני אליאב, שמתו אף הם באותו יום (במדבר טז א, כז, לג).

שאלות חידון א'ב' לפרשת שמיני

- א. חָטָאם שֶׁל נָדָב וְאַבִּיהוּא הָיָה שֶׁהִקְרִיבוּ _____
- ב. אֶחָד הָעוֹפוֹת הַטָּמְאִים _____
- ג. אֶחָד הַסִּמְנִים שֶׁל בְּהֵמָה טְהוֹרָה שֶׁהָיָה מְעֵלָת _____
- ד. עֲזִיָּאל הָיָה _____

ה. זוחל

ו. מצא חן בעיניו

ז. צמח שאדם מצמיח על ידי זריעה

ח. הוא מפריס פרסה ושוסע שסע אך אינו מעלה גרה, לכן אינו כשר.

ט. בעל חיים שאינו כשר לאכילה. הוא _____

י. מה אסור לשותות באהל מועד?

כ. תכלית הקרבת הקרבנות המיוחדים של היום השמיני למלואים היתה כדי שיראה

ל. מטרת פרשת מאכלות אסורות

מ. את המנחה הנותנת מאשי השם היו צריכים אהרן ובניו אלקזר ואיתמר לאכל לא חמץ אלא _____

נ. מי הקריב אש זרה?

ס. סימן לדג כשר

ע. דד אהרן

פ. שלא

צ. מלה שמופיעה שש פעמים בפרשה

ק. אחרי שסים אהרן להקריב את קרבנותיו הוא נפנה להקריב את _____

ר. הכהנים הזהירו שלא לפרע את _____

ש. הזכר שבעזים שהנשיא חיב בו בגלל חשיבותו נקרא _____

ת. כל קרבנות העם היו צריכים להיות בלא מום, כלומר _____

התשובות לחידון א'ב' לפרשת שמיני

א. אש זרה

ב. בת היענה

ג. גרה

ד. דד אהרן

ה. הולך על גחון

ו. וייטב בעיניו

ז. זרוע

ח. חזיר

ט. טמא

- י. יין וְשִׁכָּר
- כ. כְּבוֹד הַשֵּׁם
- ל. "לְהַבְדִּיל בֵּין הַטֵּמֶא לְבֵין הַטְּהוֹר וּבֵין הַחֲזִיהַ הַנֶּאֱכָלֶת וּבֵין הַחֲזִיהַ אֲשֶׁר לֹא תֵאָכֵל".
- מ. מַצּוֹת
- נ. נָדָב וְאֲבִיהוּא
- ס. סִנְפִּיר וְקִשְׁקֶשֶׁת
- ע. עֲזִיָּאֵל
- פ. פֶּן
- צ. צוֹה (שְׁלוֹשׁ פְּעֻמִּים "צוֹה הַשֵּׁם", פְּעֻמִּים: "צוֹה מִשָּׁה", וּפְעֻמִּים "צוֹה" סֶתֶם)
- ק. קֶרֶבֶן הָעָם
- ר. רֵאשִׁיָּהֶם
- ש. שְׁעִיר
- ת. תְּמִימִים